Registered No. T.10 Registered No. T. M. 889

THE TRAVANCORE GOVERNMENT GAZETTE. EXTRAORDINARY

PUBLISHED BY AUTHORITY

TRIVANDRUM, Saturday, 17th August 1940. / 2nd Chingom 1116.

VISIT OF HIS EXCELLENCY THE MOST HONOURABLE VICTOR ALEXANDER JOHN HOPE, MARQUESS OF LINLITHGOW, P. C., KT., G. M. S.I., G. M. I. E., O. B. E., D. L., T. D., VICEROY AND GOVERNOR-GENERAL OF INDIA AND CROWN REPRESENTATIVE, AND HER EXCELLENCY THE MARCHIONESS OF LINLITHGOW.

His Highness the Maharaja had extended an invitation to Their Excellencies the Marquess and Marchioness of Linlithgow soon after their arrival in India to visit the State. Learning about His Excellency's projected tour in South India during the winter of 1938, His Highness renewed a cordial invitation to Their Excellencies to include Travancore in their itinerary. This invitation was accepted.

2. His Highness commanded that all the usual arrangements be made for offering an appropriate welcome to the distinguished guests throughout the State, and for ensuring the comfort and convenience of Their Excellencies and party. Besides Their Excellencies, the party consisted of :—

The Lady Anne Hope.
The Lady Joan Hope.
The Lady Doreen Hope.
The Hon. Sir Bertrand Glancy, Political Secretary.
Lady Glancy.
Mr. J. G. Laithwaite, Secretary to the Governor-General (Personal), and Private Secretary to the Viceroy.

Lieut. Col. C. G. Toogood, Military Secretary.
Lieut. Col. H. H. Elliot, Surgeon.
Mr. P. G. E. Nash, Assistant Private Secretary.
Miss Hill, Private Secretary to Her Excellency.
Lieut. P. H. J. Southby, R. N., A. D. C.
Capt. R. F. Gooch, A. D. C.
Capt. W. A. G. Burns, A. D. C.
Capt. M. C. Kerr, A. D. C.
Valet.
One Police Inspector.
One Sub-Assistant Surgeon.
One Compounder.
One Sub-Postmaster.
Eighteen clerks and about 100 servants.

3. The programme of Their Excellencies' tour in the State was as follows:—

Leaving Ernakulam by launch at 8-45 A. M. (Standard time) on the 9th January 1939, Their Excellencies would arrive at Aroor at 9-45 A. M., proceed to Kozhithottam by car and arrive there at 12-30 P. M., proceed to Quilon by launch, escorted by snake boats, and arrive at the Government House, Quilon at 1-30 P. M., leave Quilon by special train at 2-30 P. M. and arrive at Trivandrum at 5-23 P. M. After halting at Trivandrum on the 10th and 11th, Their Excellencies were to leave Trivandrum for Madras, by special train on the night of the 11th January 1939.

4. The arrangements in connection with the visit of the distinguished guests were left in the charge of *Rajakaryakusala* Miss D. H. Watts, Directress, State Guests Department, who was appointed Special Officer for the purpose, with the necessary staff. The heads of the various Departments and offices in the State were given special instructions to co-operate with the Special Officer for the successful execution of the arrangements. Pandals were specially erected at Aroor and Kozhithottam. The Government house, Quilon, and State Guest House, Trivandrum, and the Cliff House, Manomohanam and Essendene were all appropriately fitted up for the accommodation of Their Excellencies and the members of the Viceregal *entourage*. The Public Works Department was responsible for the arrangements connected with these buildings and premises as well as for the provision of the necessary temporary sheds. The allocation of rooms for the guests and the required furnishing received personal attention at the hands of the Special Officer.

5. The Public Works Department was directed to have the waterways, roads and bridges *en route* put in thorough order. The roads were duly repaired, widening the narrow portions, easing the curves and levelling and consolidating the surface throughout. Suitable jungihars were provided at the Thottapally crossing.

6. The Special Officer made detailed arrangements for the transport of the party as well as the luggage. The launches and cars conveying the Viceregal Party were in the charge of the Chief Executive Assistant and the Courier attached to the State Guests Department. The Traffic Inspector of Police had charge of the cars, buses and lorries that were used for transport of the staff and luggage. Of the seven launches required for the visit, three were hired, one each from Messrs. Pierce Leslie & Co., Volkart Bros. and the South Indian Engineering Co., Cochin, three were supplied by the Public Works Department, and one by the Electrical Department. Buses and lorries were supplied by the State Transport Department. The additional lorries required were hired from the Imperial Trading Company, Trivandrum, and the cars from Mr. Shamsuddin of Quilon. The State Guests Department supplied seven cars and three lorries which were supplemented by three cars from the Palace.

7. Officers and men of the Travancore Police were posted along the route throughout to regulate the traffic and to keep order among the crowds. Detachments of the State Forces Infantry were posted at the junctions on the route from the Trivandrum Central Station to the State Guest House. There was complete co-operation between the Police and the Military in the discharge of their respective duties. Special Military

and Police arrangements were made at Trivandrum as well as at other places *en route*; and special Guards of Honour were provided by the Military at the Trivandrum Central Station, the State Guest House and the Kaudiar Palace. Admission of strangers was restricted in all the camps by means of passes issued by the Inspector-General of Police. Effective precautions were taken throughout the State for the safety of the distinguished guests.

8. The Surgeon-General and the Director of Public Health made the necessary medical and sanitary arrangements. The former arranged for the Medical Officers at the respective or the nearest stations *en route* keeping themselves in readiness to render such medical aid as might be required by the members of the Viceregal Party and the latter to take particular care to see that all the stations *en route* were kept in perfect sanitary condition. The Director of Public Health was also asked to inspect the places, provide the necessary filters and to adopt effective precautions against mosquito trouble, besides arranging with the Municipal President, Quilon, for disinfecting the wells and drains in the premises of the Government House and the Travellers' Bungalow. The Presidents of the Municipal Councils concerned were asked to have the roads within their respective jurisdictions swept, disinfected and watered. The Medical Officer in charge of the District Hospital, Quilon, was directed to inspect the Government House and outhouses, as well as the Travellers' Bungalow, and to see that the medical arrangements were thoroughly satisfactory. At Cape Comorin, the Medical Officer in charge of the District Hospital, Nagercoil, and the Sanitary Circle Officer, Nagercoil, were instructed to see to the medical and sanitary arrangements at the Government House and the Travellers' Bungalow. The Tahsildars of Quilon and Agastiswaram were directed to render all the necessary assistance in the matter. The Surgeon-General and the Medical Officer in charge of the General Hospital, Trivandrum, were present at the State Guest House at the time of the arrival and departure of the Viceregal Party. A competent Medical Officer was also specially detailed to be available to the party for emergency services. Another Medical Officer was detailed for duty at the State Guest House (Kitchen) to see that food was prepared with due care. The Director of Public Health was instructed to inspect the State Guest House and other places in order to maintain the required standard of sanitation and also to arrange with the President, Municipal Council, Trivandrum, for properly disinfecting the wells, drains etc., in the premises of the State Guest House and other buildings used by Their Excellencies and party. The conservancy arrangements at the Temporary Camp at the State Guest House and the camp at the Railway Station were attended to by the President of the Municipal Council, Trivandrum, the Municipal Health Officer being in immediate charge.

9. The Division Peishkars of Kottayam, Quilon and Trivandrum were instructed to invite the co-operation of the public in puting up the usual *Toranams*, Welcome Arches and other decorations along the routes of Their Excellencies. The Tahsildars of the different taluks through which Their Excellencies were to pass had instructions to erect arches along the route at conspicuous places. At the capital, the Viceregal route from the Central Railway Station to the State Guest House was tastefully decorated with flags, festoons, buntings and streamers. The Central Railway Station and its permises were suitably decorated showing to advantage the attractive garden in the immediate front. A magnificent arch was put up at the entrance to the Kaudiar Palace, and another near the Satelmond Palace.

10. The catering for Their Excellencies and party was carried out satisfactorily throughout the visit by Mr. Framjee of Messrs Framjee & Co., Simla, who was specially engaged for the purpose. His services were utilised also in connection with the State Banquet at the Kanakakkunnu Palace and the Garden Party at the Kaudiar Palace, held in honour of Their Excellencies.

11. His Excellency the Crown Representative accompanied by Her Excellency the Marchioness of Linlithgow and the principal members of the Party, left Ernaculam by launch at 8-45 A. M. on the 9th January 1939. The launch was provided by the Government of Cochin. Mr. C. P. Skrine, Resident for the Madras States, accompanied Their Excellencies up to Quilon. Mr. S. N. Ure, who had been appointed as Liaison Officer in connection with the visit, accompanied the Party throughout the tour. The Inspector-General of Police proceeded to Aroor, with the necessary staff, on the

8th January, and supervised the transport of the Party at the appointed timings. He was in attendance on His Excellency and Party until they left the limits of the State. The District Superintendents of Police accompanied the Party in their respective jurisdictions. On arrival at Aroor at 9-45 A. M., the Resident introduced the Division Peishkar, Kottayam, the Inspector-General of Police and the Liaison Officer to Their Excellencies. The Division Peishkar and District Magistrate, Kottayam welcomed Their Excellencies at Aroor and garlanded them and the Ladies Anne, Joan and Doreen Hope. Their Excellencies and Party left for Kozhithottam by cars escorted by the District Officers. On arrival at Kozhithottam at 12-30 P. M., the Executive Engineer, Quilon, waited upon Their Excellencies and attended to the change from cars to launches. The Resident introduced the Executive Engineer. Leaving Kozhithottam, Their Excellencies proceeded to Quilon by launch, escorted by Snake Boats, and arrived at the Government House at 1-30 P. M. The Dewan received Their Excellencies, on arrival at the Government House Jetty, and introduced to them the Division Peishkar, the District and Sessions Judge and the President, Municipal Council, Quilon. A Military Guard and a Police Guard were on duty at the Government House during their Excellencies' short stay. Mr. L. H. Jacob, Executive Engineer, Quilon, and Mrs. Jacob acted as hosts at the lunch at Quilon.

12. The clerical and Tosha Khana staff were taken from Ernaculam by car *via* Kottayam, where they halted at the P. W. D. Campshed for breakfast. The servants and camp followers travelled in buses and lorries *via* Muvattupuzha, so as to avoid the ferries at Poothotta and Murinjapuzha. They halted at the Ettumanur Government School, the advance party belonging to the Tosha Khana for their midday meal on the 8th, and the rest for their breakfast on the 9th. One bus and one lorry, carrying the bearers and State Reception clothes of the Viceregal Party, reached Quilon *via* Kottayam. The State Guests Department attended to their catering at Ettumanur.

13. Their Excellencies left Quilon by Special Train at 2-40 P. M., the same day. The Division Peishkar, the District Judge, the Inspector-General of Police, the Liaison Officer, the Executive Engineer, the District Superintendent of Police, and the President, Municipal Council, Quilon, were present at the Railway Station to see Their Excellencies off. Tea was served to Their Excellencies in the train at Kazhakuttam. The Assistant Inspector-General of Police and the Tahsildar, Trivandrum, were awaiting the Special Train at that Station.

14. *The Arrival in Trivandrum.* Their Excellencies' arrival was public. The Viceregal Special arrived at Trivandrum Central Station at 5-23 P. M. (Standard time) corresponding to 5 P. M. (Local time). A Guard of Honour of 100 rank and file with Band and Colours was drawn up on the eastern side of the Railway platform. The Band was drawn up at right angles to the Guard of Honour at the eastern end of their line. The Officers of the State to be presented stood on the western side in two rows at right angles to the train, facing the Resident's staff, the Dewan being nearest to the train. The other officers of the State stood four paces to the rear, parallel to the first row. A troop of Boy Scouts was drawn up on the western side of the platform. Their Excellencies, on arrival, were received by His Highness the Maharaja. As Their Excellencies alighted from the train, the Band played the first six bars of the British National Anthem; and a Salute of 31 guns was fired. The Resident then stepped forward and, without shaking hands, introduced His Highness to Their Excellencies. His Highness then shook hands, first with His Excellency, and then with Her Excellency, and garlanded them. Thereafter, Their Excellencies shook hands with the Resident. His Excellency then introduced his staff to His Highness; and the Resident introduced his staff to Their Excellencies. After this, the Resident introduced the Dewan and, after him, the following officers of the State, to His Excellency; and the Dewan introduced them to Her Excellency:—

Rao Bahadur Rajanitinipuna Abraham Varghese, Chief Justice.
Lieut. Col. H. L. Watkis, Commandant, State Forces.
Mr. J. Thaliath, Judge, High Court.
Dr. G. D. Nokes, Public Service Commissioner.
Mr. C. Parameswaran Pillai, Federation Special Officer.

Mr. K. Sankarasubba Aiyar, Judge, High Court.
Mr. H. Ramakrishna Aiyar. Do.
Mr. C. Madhavan Pillai Do.
Mr. K. K. Lukose Do.
Mr. K. George, Land Revenue and Income-tax Commissioner on special duty.
Mr. M. K. Nilakanta Aiyar, Chief Secretary to Government.
Mr. U. Padmanabha Kukillaya, Advocate-General.
Mr. C. V. Chandrasekharan, Pro-Vice-Chancellor, Travancore University.
Mr. G. B. E. Truscott, Chief Engineer.
Mr. M. Ramachandra Rao, Land Revenue and Income-tax Commissioner.
Rajakarya Kusala Miss D. H. Watts, Directress, State Guests Department.
Vaidyasastra Kusala Mrs. M. Poonen Lukose, Surgeon-General.
Mr. T. Raman Nambisan, Sarvadhikariakar, Palace.
Mr. N. Krishnamurti, Private Secretary to His Highness the Maharaja.
Mr. S. Kamesam, Director of Development.
Dr. H. Parameswaran, Director of Technology.
Mr. A. Gopala Menon, Director of Public Instruction.
Khan Bahadur Abdul Karim Sahib, Inspector-General of Police.
Mr. K. Parameswara Panicker, Division Peishkar, Trivandrum.
Mr. M. Govinda Pillai, Financial Secretary to Government.
Mr. C. P. Gopala Panicker, President, Municipal Council, Trivandrum.

Introductions over, His Excellency, accompanied by His Highness, preceded by two A. D. C.s to His Excellency and followed by the Military Secretary and the Guard Commander, proceeded to inspect the Guard of Honour. When His Excellency reached a point in front of the Guard of Honour, the Guard presented arms, and the Band played the first six bars of 'God save the King'. During the inspection Her Excellency and the Resident stood in the middle of the platform facing the north. The Ladies Hope and His Excellency's suite stood behind. After inspecting the Guard of Honour, His Excellency and His Highness returned to the middle of the platform, when the Band again played the first six bars of 'God save the King'; and the Guard gave a Royal Salute. His Highness then led His Excellency to the carriage. As they arrived at the top of the steps leading down to the porch, the Body Guard stationed outside gave a Royal Salute, after which His Excellency stepped into the carriage and took his seat on the right. His Highness then sat to the left of His Excellency; and the Military Secretary was seated in front. The procession to the State Guest House was formed in the following order:—

First Carriage.

His Excellency the Crown Representative. His Highness the Maharaja.
Military Secretary.

Second Carriage.

Her Excellency. The Resident.
An A. D. C. to His Excellency.

Third Carriage.

The Political Adviser. The Dewan.
An A. D. C. to His Excellency.

Fourth Carriage.

The Private Secretary to His Excellency. The Surgeon to His Excellency.
A. D. C. to His Excellency. A. D. C. to His Highness.

The Ladies Hope and Lady Clancy, with an A. D. C. and the Assistant Private Secretary to His Excellency, drove to the State Guest House by car *via* the Taikad Road.

The State Elephants, gorgeously caparisoned, were stationed outside the Railway Station. Platoons of the Military, posted at the different junctions *en route*, saluted as His Excellency passed along. Adequate Police bundobust was also made along the route. People from different parts of the State had collected in large numbers to witness Their Excellencies' arrival.

15. At the State Guest House, a Guard of Honour of one hundred rank and file was drawn up on the northern side of the porch along the carriage drive. The leading Escort, on arrival, drew up close to the porch on its northern side, and the rest on the southern side. The carriage drew up in the porch about six feet away from the steps. His Excellency and His Highness the Maharaja alighted and stood between the carriage and the steps, facing the south, His Excellency on the right and His Highness on the left. The carriage immediately drove away. The Escort then gave a Royal Salute; and a Salute of 31 guns was fired. His Excellency, accompanied by His Highness, proceeded thereafter to inspect the Guard of Honour. In the meanwhile, Her Excellency's carriage, after entering the Guest House Gate, advanced at walking pace so as to give time for the Royal Salute to be finished and for His Excellency and His Highness to move off from the porch. The other carriages followed. His Excellency inspected the Guard before entering the Guest House; and the normal salutes were given to His Excellency. On the departure of His Highness, the Guard of Honour was brought to the 'Slope', the Officer Commanding the Guard alone saluting.

16. At 7 P. M. the same day, Their Excellencies visited the Rengavilas Art Gallery. His Highness the Maharaja, Captain Goda Varma Raja and Dr. Jayaram Cousins received Their Excellencies. Their Excellencies attended a Kathakali performance at the Art Gallery.

17. At 10 P. M., the Ladies Hope, accompanied by three A. D. C.s, the Military Secretary, Personal Assistant to the Resident, Col. Watkis and Mr. and Mrs. Allerton, proceeded to the bathing resort at Kovalam.

18. At 9-45 A. M. on Tuesday the 10th January, His Highness the Maharaja paid a State Visit to His Excellency the Crown Representative, at the Guest House. At the Palace, a Guard of Honour of 100 rank and file, with Band, was in attendance to pay the usual honours to His Highness. A Salute of 19 guns was fired on His Highness's departure from, and return to, the Palace. At the State Guest House, a Guard of Honour of 100 rank and file of His Highness the Maharaja's Troops, with Band and Saluting Battery, was in attendance. The Military Secretary to His Excellency, an officer representing the Under Secretary in the Political Department and an A. D. C. to His Excellency started from the Guest House at 9-35 A. M. for escorting His Highness from the Palace. The Deputation was received at the Palace by the Resident who presented the members to His Highness. His Highness and the Deputation then proceeded to the Guest House, accompanied by the Resident, the Dewan and the following Officers:—

Rao Bahadur *Rajanitinipuna* Abraham Varghese, Chief Justice.
Lieut. Col. H. L. Watkis, Commandant.
Mr. G. Parameswaran Pillai, Federation Special Officer.
Mr. M. K. Nilakanta Aiyar, Chief Secretary to Government.
Khan Bahadur Abdul Karim Sahib, Inspector-General of Police.
Mr. T. Raman Nambisan, Sarvadhikariakar, Palace.
Mr. N. Krishnamurti, Private Secretary to His Highness the Maharaja.
Lieut. Prabhakaran Tampi, A. D. C. to His Highness.

On alighting, His Highness was met by an A. D. C. to His Excellency who accompanied His Highness up the steps. The Political Adviser received His Highness at the top of the steps and conducted His Highness to the Reception Room. His Excellency received His Highness at three-fourths of the distance from the chair to the threshold of the Reception Room, and conducted His Highness to a seat on His Excellency's right-hand side. To the right of His Highness sat the Resident and, beyond him, the Dewan and the other Officers in attendance on His Highness, according to their order of

precedence. The Indian Assistant and the Personal Assistant to the Resident sat behind the Resident. To the left of His Excellency sat the Political Adviser, the Private and Military Secretaries to His Excellency, the Officer representing the Under Secretary and His Excellency's Personal Staff. After a short conversation, the Dewan and the other Officers in attendance on His Highness were introduced by the Resident and the Indian Officers among them offered a nazar of one gold mohar each, which was touched and remitted. At the close of the interview, His Excellency garlanded His Highness and offered *itr* and *pan*. The Officer representing the Under Secretary to His Excellency presented *itr* and *pan* to the Dewan and the other members of His Highness's suite. The ceremonies at His Highness's departure were the same as those at His Highness's arrival. During the interview, the State Forces Band was in attendance.

The Guard of Honour drawn up in front of the Guest House paid the usual compliments to His Highness, on arrival and departure. A Salute of 19 guns was also fired, on His Highness's arrival at, and departure from, the Guest House.

19. At 11 A. M., His Excellency the Crown Representative paid a return State Visit to His Highness at the Kaudiar Palace. A Guard of Honour of 100 rank and file, with Band and Saluting Battery, was posted at the State Guest House to pay the usual compliments to His Excellency. A Salute of 31 guns was fired at His Excellency's departure from, and return to, the Guest House. At the Kaudiar Palace, a Guard of Honour, with Band, was posted to pay the customary compliments to His Excellency, on arrival and departure. The State Elephants with Howdahs and Nagaras, as also the Palace retainers, were at the Palace during the interview. A Deputation, consisting of the Dewan, the Chief Justice, the Commandant and the Chief Secretary to Government waited on His Excellency at the Guest House at 10-45 A. M., to conduct His Excellency to the Palace. The members of the Deputation were met by the Officer representing the Under Secretary in the Political Department and were introduced to the Political Adviser who presented them to His Excellency. His Excellency left the Guest House at 10-55 A. M., under a Royal Salute of 31 guns, fired by the State Artillery, and was attended by the Political Adviser, the Private and Military Secretaries to His Excellency, the Officer representing the Under Secretary and His Excellency's Personal Staff. His Highness the Maharaja, accompanied by the Resident, received His Excellency as His Excellency alighted from the car, and conducted him to the Reception Room and to a seat on His Highness s right. To the right of His Excellency sat the Political Adviser, the Private and Military Secretaries to His Excellency, the Officer representing the Under Secretary in the Political Department and His Excellency's Personal Staff. To the left of His Highness sat the Resident and, beyond him, the Dewan and the following officers of His Highness's suite, according to their order of precedence:—

Rao Bahadur *Rajanitinipuna* Abraham Varghese, Chief Justice.
Lieut. Col. H. L. Watkis, Commandant.
Mr. G. Parameswaran Pillai, Federation Special Officer.
Mr. M. K. Nilakanta Aiyar, Chief Secretary to Government.
Khan Bahadur Abdul Karim Sahib, Inspector-General of Police.
Mr. T. Raman Nambisan, Sarvadhikariakar.
Mr. N. Krishnamurti, Private Secretary to H. H. the Maharaja.
Lieut. Prabhakaran Tampi, A. D. C. to His Highness.

The Indian Assistant and Personal Assistant to the Resident sat behind the Resident. After a short conversation, the Dewan and the other officers were presented to His Excellency by the Resident; and the Indian Officers offered a nazar of one gold mohar each, which was touched and remitted. At the close of the interview, His Highness garlanded His Excellency and offered *itr* and *pan*. His Highness garlanded, and gave *itr* and *pan* to, the Political Adviser and the Resident, and the Dewan observed the same courtesy in respect of the other members of His Excellency's suite. The ceremonials which attended His Excellency's arrival were repeated on His Excellency's departure. His Excellency was pleased to dispense with the deputation of State Officers following His Excellency to the Guest House.

The Guard of Honour drawn up at the Palace paid the usual compliments to His Excellency, on arrival and departure. The State Forces Band was in attendance during the interview. A Royal Salute of 31 guns was fired on His Excellency's arrival at, and departure from, the Palace.

20. Her Excellency visited the S. P. C. A. Hospital at 9-15 A. M. the same day. Her Excellency, on alighting at the gate, was received by Mrs. Skrine, who presented Rao Sahib Udarasiromani T. Padmanabha Rao, Vice-President, Dr. D. Jivanayagam, Honorary Secretary and the members of the Committee of the S. P. C. A. Her Excellency proceeded to the dispensing room, followed by the members of the Committee, and signed one of the 'Animal Calling' cards of the S. P. C. A. Mrs. Skrine conducted Her Excellency round the Cattle Stalls, the Dog Kennels, the Segregation Ward and the Stables, the members of the Committee following. A bouquet was presented to Her Excellency, on departure.

21. At 9-45 A. M., Her Excellency visited the Women and Children's Hospital, Taikad. On arrival at the main entrance, Her Excellency was received by *Vaidyasastra Kusala* Dr. Mrs. M. Poonen Lukose, Surgeon-General, who introduced Dr. Miss A. T. Martin, the Superintendent of the Hospital. The Superintendent took Her Excellency to the different sections in the Hospital, introducing the Officers on duty in each ward, and finally to the office room where garlands and bouquets were offered to Her Excellency.

22. At 10-30 A. M., Her Excellency visited the Y. W. C. A. On arrival, Her Excellency was received by *Vaidyasastra Kusala* Dr. Mrs. M. Poonen Lukose, the President of the Association who presented the Secretaries of the Association. Her Excellency was then conducted to the hall; and the members of the Committee were also introduced. There was a welcome speech by Mrs. Lukose, after which, Her Excellency was garlanded. Her Excellency spoke a few words in reply, and the visit closed with the singing of the British National Anthem.

23. Her Excellency thereafter visited the Hindu Vanita Sangham, Child Welfare Centre at Sasthamangalam at 10-45 A. M. On arrival, Her Excellency was received by Mrs. N. Kunjan Pillai, the President of the Sangham and was shown the working of the Institution. After witnessing the distribution of sweets to the children in honour of Her Excellency's visit, Her Excellency left the Institution.

24. Her Highness the Senior Maharani and Her Highness Maharani Setu Parvathi Bayi paid informal visits to Their Excellencies at 11-45 A. M. and 12 noon, respectively the same day. Their Highnesses, on alighting, were received by an A. D. C. The Military Secretary to His Excellency waited at the top of the steps and conducted Their Highnesses into the Reception Room where His Excellency the Crown Representative Her Excellency the Marchioness of Linlithgow and two of the Ladies Hope received them.

25. His Highness the Maharaja paid a private visit to His Excellency at 2-30 P. M. and the Dewan had an interview with His Excellency at 3 P. M.

26. His Excellency paid a visit to the Dairy Farm at Peroorkada at 4-30 P. M. On arrival at the pandal inside the Farm, His Excellency was received by the Dewan. The Sarvadhikariakar, Palace, and the Kariakar, H. H. the Maharaja's Garage and Stables, were also present. His Excellency was taken first to the dry cattle shed, then down the steps, past the calving shed and the fountain, to the milch cow sheds, then down to the bull and calf sheds and back to the milk room and the milch cow sheds, past the fountain and again through the pandal to the Dairy room from where His Excellency was taken to the sterilising room for vessels. The car waited at the end of the path leading from the sterilising room. His Excellency was then garlanded and left the institution.

27. His Excellency thereafter proceeded to the Kaudiar Palace for tennis with His Highness.

28. Her Excellency returned the visit of Her Highness the Senior Maharani at the Satelmond Palace at 4-15 P. M. One of the Ladies Hope accompanied Her Excellency. They were received by the Sreepadom Manager at the Porch of the Palace

and were conducted to the Reception Room where Her Highness received them. At 4-45 P. M., Her Excellency returned the visit of Her Highness Maharani Setu Parvathi Bayi at the Kaudiar Palace. One of the Ladies Hope accompanied Her Excellency to the Kaudiar Palace also. At the Palace, they were received by an A. D. C. to His Highness who conducted them to the Reception Room.

29. Her Excellency, after returning to the Guest House, inspected an exhibition of laces and other Travancore Cottage industries, specially arranged there.

30. At 4-30 P. M., Lady Doreen Hope inaugurated a Tennis Court at the Trivandrum Women's Club. Accompanied by Her Highness the First Princess Her Ladyship arrived at the Club and was received by Mrs. Skrine, the President, and the members of the Committee, and was garlanded. Nadaswaram music was in attendance. The President introduced the members of the Committee to Her Ladyship. The programme consisted of a welcome song, opening of the building with a silver key, tennis, music, Thiruvathirakali, Vancheesamangalam and distribution of flowers, limes, etc. Nadaswaram music was played, at the time of departure as on arrival.

31. At 8·30 P. M., His Highness the Maharaja entertained Their Excellencies to a State Banquet at the Kanakakunnu Palace. The route from the State Guest House to the Kanakakunnu Palace, as also the Museum buildings, were brilliantly illuminated. The table decorations in the Dining Room were tastefully done; and the halls were brilliant with the light of the beautiful electric chandeliers. The guests were in position in the Reception Room by 7·45 P. M. His Highness the Maharaja, accompanied by Her Highness Maharani Setu Parvathi Bayi and the First Princess, arrived at 8·5 P. M. The Band played 'God save our Maharaja'. The guests were then introduced to His Highness by the Dewan, and to Her Highness by Col. Watkis. The Resident arrived at 8·20 P. M., and the members of the Viceregal Party at 8·25 P. M. The latter were introduced to His Highness by the Resident. Their Excellencies, with one A. D. C., arrived at 8·30 P. M. and were met at the foot of the steps by another A. D. C., the Private Secretary and the Military Secretary to His Excellency. Two A. D. C's. preceded Their Excellencies up the steps; and the Private Secretary and the Military Secretary followed. The two A. D. C's advanced into the room and, as soon as Their Excellencies stepped on the threshold, they were announced by one A. D. C. The Band in attendance played the first six bars of the British National Anthem, after which His Highness advanced to the threshold to greet Their Excellencies. The Resident then introduced the guests to His Excellency; and the Dewan introduced them to Her Excellency. Introductions over, His Excellency and Her Highness Maharani Setu Parvathi Bayi, followed by His Highness the Maharaja and Her Excellency and the other guests, proceeded to the Banqueting Hall in the following order :--

His Excellency the Crown Representative	Her Highness Maharani Setu Parvathi Bayi
His Highness the Maharaja	Her Excellency the Marchioness of Linlithgow
The Resident	Lady Joan Hope
Sir Bertrand Glancy	Lady Doreen Hope
Captain Goda Varma Raja	Lady Anne Hope
The Dewan	Lekshmi Bayi Attingal Kochu Thampuran
Mr. J. G. Laithwaite	Mrs. Skrine
Mr. Muirhead	Mrs. Watkis
Lieut. Col. C. G. Toogood	Miss Watts
Mr. V. S. Subramonia Aiyar	Mrs. Lukose
Lieut Col. H. H. Elliot	Mrs. Corfield
Mr. Abraham Varghese	Mrs. Kamesam
The Rt. Rev. Dr. Corfield	Mrs. Haydon
The Rt. Rev. Fr. Dereere	Mrs. Francis
Lieut. Col. H. L. Watkis	Mrs. Henderson
Dr. G. D. Nokes	Mrs. Ponnappa
Mr. M. K. Nilakanta Aiyar	Mrs. Ure
Mr. C. V. Chandrasekharan	Mrs. Cousins
Mr. G. B. E. Truscott	Mrs. Noble
Mr. Abdul Karim Sahib	Mrs. Pierce
Mr. P. G. E. Nash	Mrs. Wishart
Mr. Kamesam	Mrs. Tudor

Mr. Robinson
Mr. Haydon
Mr. Francis
Mr. Henderson
Major C. B. Ponnappa
Major J. R. H. Cama
Mr. S. N. Ure
Dr. J. H. Cousins
Dr. Noble
Lieut. P. H. J. Southby
Captain R. F. Gooch
Captain W. A. G. Burns
Captain M. G. Kerr
Mr. Viswanatha Menon
Mr. J. G. Steward
Mr. P. E. Rowlandson
Mr. J. R. Pierce
Mr. Wishart
Mr. N. Krishnamurthi
Mr. C. R. Pattabhiraman
Mr. Ivor Jehu
A. D. C. to His Highness

32. The health of His Most Gracious Majesty the King Emperor was proposed by His Highness the Maharaja. The Band played 'God save the King' in full, and the toast was honoured in the usual way. Coffee and smokes were served and, after a few minutes, His Hihgness the Maharaja proposed the health of Their Excellencies the Crown Representative and the Marchioness of Linlithgow in the following terms :—

Your Excellencies, Your Highness, Ladies and Gentlemen,

It affords me very great pleasure to welcome Your Excellency, Her Excellency and the members of your family to my State. I need hardly emphasise that I regard the visit of the Crown Representative to Travancore as a symbol and manifestation of the close and friendly ties that have uninterruptedly subsisted for more than a century between His Majesty the King Emperor and his predecessors on the one hand and the successive Rulers of my State whose traditionally loyal feelings towards the Paramount Power have been publicly recognised on more than one occasion.

I had the privilege, soon after Your Excellency's arrival in India, of making the personal acquaintance of Your Excellencies and we are fortunate that, fairly early in your Viceroyatly, it has been possible for you to visit the southern-most State of this Sub-Continent, whose history and whose problems are in many respects special to itself. India owes a great debt of gratitude to Your Excellency for utilising the varied experiences gained during your visit in connection with the Royal Agricultural Commission for the purpose of alleviating the hardships and ameliorating the condition of the village and the villager who constitute the basic factors of Indian life.

Speaking on the occasion of the official visit of His Majesty's representative to my State, I may be pardoned for adverting to the main items of work accomplished during the last five years.

The first Legislative Council in the State was established in 1888—and the association of the people with this branch of the State's activity is thus 50 years old. In 1932, a bicameral Legislature was brought into being, both the Houses having non-official majorities and freedom of speech. Besides the power of enacting laws, the Legislative Assembly exercises effective financial control over the budget which is prepared in consultation with a Finance Committee consisting of a majority of non-officials elected by the Legislature. The budget so prepared is presented before both the Houses of the Legislature in the form of demands for grants and they vote on the budget before expenditure is incurred during the next financial year. Excess demands required during the course of the year have to be sanctioned by the Legislature in the form of Supplementary Grants. Wide powers of interpellation and as to resolutions are exercised by the Legislature and a Public Accounts Committee scrutinises the Annual Audit and appropriation Accounts of the State.

Up-to-date legislation has been passed relating to Joint Stock Companies, Insurance, Debt Relief, the organisation of the Bar Council and other topics. Some noteworthy items of social legislation in the domain of marriage and women's rights in addition to Labour Legislation have been enacted including the Trade Disputes Act and Factories Act intended to forward the interests of labour.

After considering the report of a representative committee, I came to the conclusion that all classes of Hindus should be allowed the privilege of worship in our temples subject to the preservation of their ritual and their special atmosphere. The Temple Entry Proclamation was accordingly promulgated and it has been in operation for over two years.

A Public Service Commissioner has been appointed as a Central Agency for recruitment to the lower and intermediate grades of the Public Service so as to obtain the right type of individuals in the service. A Civil Service Examination has also been instituted for recruiting candidates to the higher grades of the service.

Travancore has joined the Indian States Forces Scheme and as a result the Nair Brigade and the Maharaja's Body Guard have merged into the Travancore State Forces. Recruitment to the Army which was formerly made from the Nair community has been extended to include other communities.

The care of the Backward communities and the assistance to be afforded to them in the matter of their uplift and education have been engaging my earnest attention and a Protector of Backward Communities has been functioning and has been expending over two lakhs of rupees per year in the matter of selecting lands suitable for registry, establishing colonies, the provision of wells, approach roads, burial grounds, etc., as well as the organisation of Thrift Societies and Cottage industries. 55,000 students are enjoying the benefits of fee concessions in the various schools and colleges and there is, in addition, a Free Boarding Home in Trivandrum which has now been taken over by the State. A Home for the Destitute and Infirm has been established in Trivandrum and it is proposed to start similar institutions outside the Capital. Steps have been taken to relieve the burden of agricultural indebtedness by the promulgation of the Agriculturists' Relief Regulation and the establishment of Conciliation Boards.

The inauguration of a Credit Bank had become necessary owing to the economic depression and the fall in the prices of Agricultural produce from which this State has suffered more than almost any other part of India by reason of the circumstance that it relies for its prosperity mainly on the products of the cocoanut palm, including copra and coir fibre as well as on pepper, ginger and rubber, the market for which products have slumped badly. For the benefit of agriculture and nascent industries, a Credit Bank has been constituted with the co-operation of my Government as a financing agency to deal with the problem of indebtedness. The rubber and tea industries have begun to put their houses in order by a system of restriction and quotas which have helped to mitigate the difficulties. We are expecting the assistance of the Government of India for easing the situation as to cocoanut products and coir.

The distress prevailing amongst the agriculturists has been so acute as to necessitate very substantial remission of taxes from year to year. It may be observed that in my State by the operation of the Jenmi-Kudiyan Regulation fixing the relations between landlords and tenants, the latter have been given a permanency of tenure and fixity of rights.

The scheme for the development of hydro-electric power is nearing completion and cheap power is expected to be available throughout a large portion of the State and it is hoped that the initiation of this project will give a stimulus not only to large scale industries but also to cottage industries on the promotion of which, I feel, the future welfare of the State largely depends.

In addition to large deposits of mineral sands the State possesses rich veins of China clay in order to exploit which a Ceramic Factory has been started which is nearing completion. Other lines of industrial development are also in contemplation. The well-known firm of Sassoons has chosen the town of Alwaye as the site for a Textile Factory which has great potentialities. A Sugar Factory and Distillery on a big scale which also produces pharmaceutical products is operating in the State. Measures are

being taken for the exploitation of the forest wealth of the country. We are endeavouring under expert guidance to treat our timber so as to enable its substitution for iron and steel in various enterprises. It is proposed to utilise some of our softwoods, bamboos and reeds for the purpose of the production of artificial silk. Special attention has been bestowed on the preservation of wild life and game and a Game Sanctuary has been established on the shores of the Periyar Lake which affords to the tourist and the sightseer the rare spectacle of elephants and bison and sambhur and an occasional tiger or panther moving about in their natural habitat, secure from molestation.

Travancore has obtained representation in the Imperial Council of Agricultural Research and, feeling the necessity for intensive agricultural research and activity, a Board of Agriculture composed of officials and non-officials has been created to advise Government on agricultural matters. In order to improve marketing facilities and in close co-operation with the Government of India, two Marketing officers have been appointed.

The Public Health Department in the State has been doing a great deal of useful propaganda by means of broadcast talks on health subjects and has been of much value in dealing with epidemics like malaria and in successfully preventing the incursion of plague and cholera into the State.

Elaborate water works schemes in the towns of Alleppey, Shencottah, and Nagercoil in addition to the drainage scheme in the capital city have been started.

Realising the difficulty of extending railway transport in a country of wooded hills and lagoons and also feeling that to secure the agricultral and industrial growth of the State a well organised and efficient system of transport is essential, my Government have started the experiment of taking over control of road transport in certain parts of the State.

It may be added that Trivandrum has been linked up with the Air Ports of the world by the inauguration of the Bombay-Trivandrum and Trivandrum-Trichinopoly Air Mail services.

It is well known that Travancore takes a very high place in the matter of education both of men and of women. Being fully conscious that a reorientation of the educational system has become necessary in view not only to the growing acuteness of the problem of middle-class unemployment but also to enable the educational institutions of the country to play their part in solving the agricultural and industrial problems of the State, a Separate University for Travancore has been organised in which it is intended to concentrate attention on practical branches of study which directly affect the material well-being and standard of life of the average citizen in addition to devoting attention to the literature and art of Kerala as an integral part of humanistic studies. Travancore is spending one-fifth of her revenue on education, the percentage of literacy being as high as 41 for males and 17 for females against an average of 16 and 3 for All-India. The State also possesses four First Grade and three Second Grade Colleges, a Sanskrit College, a Law College, a Teachers' Training College and a College for Ayurveda and we have more than 3000 educational institutions giving instruction from day to day for nearly eight lakhs of pupils. For the promotion of adult education in the State, a system of rural libraries run by the Education Department was introduced and there are now 72 such libraries functioning in different parts of the State. A Picture Gallery has been founded known as the Sri Chitralayam which is designed to provide facilities for the aesthetic education of the people and to encourage and stimulate their artistic instincts.

It is a gratifying feature that notwithstanding our increasing expenditure on beneficent schemes of public welfare, we have been able to budget for a record revenue of about 260 lakhs without resorting to additional taxation.

I am, however, convinced that the future prosperity of the State with its comparatively small area and dense population is bound up with a wise policy of industrialisation and intensive agricultural operations with a background of properly re-organised educational training. Our tasks are thus manifold and require careful planning and general co-operation.

It must be realised that the present is a period of crucial importance in the history of this country as indeed of the world and that the need of the hour is the maximum of harmonious and fruitful co-operation between the Paramount Power and the Indian States,

In such collaboration, I feel confident that my State will play its due and adequate part. In this connection, I desire to acknowledge with pleasure the invaluable assistance that myself and my Government have always derived from the Resident, Mr. Skrine.

May I now be permitted to refer in conclusion to Her Excellency who has devoted her unstinted energy and great gifts of organisation to the task of relieving distress and particularly of arresting the ravages of that fell disease, tuberculosis? We are fortunate in being able to associate Her Excellency's name with the Tuberculosis Hospital of which she will lay the Foundation Stone tomorrow.

Your Excellencies, Your Highness, Ladies and Gentlemen, it is with the utmost pleasure that I give the toast of His Excellency the Crown Representative, and I call on every one assembled here to drink to his health and happiness, coupling with the toast the name of Her Excellency the Marchioness of Linlithgow.

33. The Band then played the first six bars of 'God save the King.'

34. His Excellency then responded to the toast of His Highness with the following speech :—

Your Highnesses, Ladies and Gentlemen,

I am most grateful to His Highness the Maharaja for the welcome which he has extended to Lady Linlithgow and myself, a welcome the warmth and the sincerity of which I greatly appreciate. We are both very happy to be in Travancore today, and to visit your ancient and famous State, a State, as you mentioned, the relations of which with His Majesty the King Emperor and his predecessors go back so far into history, a State, too, which has so consistently been distinguished by its feelings of loyalty towards the Paramount Power.

It is now two years since I had last the pleasure of meeting Your Highness, and I only regret that I should have had no opportunity earlier in my term of office of visiting Travancore. But in the five years that have elapsed since, as Your Highness has reminded us, a Viceroy last visited your State, there has been the opportunity of far-reaching developments of every kind. I followed with close attention the account which you have been so kind as to give us of those changes, covering as they do so wide a field, and so many different aspects of administration.

It is now half a century since a Legislative Council was first established in Travancore, and I listened with the greatest interest to the review which Your Highness has given us of the developments in the powers and the field of operation of your Legislative bodies. I note your arrangements to enable the Assembly to exercise effective financial control. I note also the method of preparation of the budget, and of its presentation to both Houses of the Legislature, and the arrangements you have made for the scrutiny of the annual audit and appropriation accounts of the State by a Public Accounts Committee elected by the Legislature itself. I am glad to think that the legislative activity of the two Houses should be as marked as you tell me that it has been, and I welcome the steps which I understand from you they have taken in the field of labour legislation.

In appointing a Public Service Commissioner Your Highness has taken a step the importance of which the Joint Select Committee and Parliament have both emphasized in the case of British India; and I note with interest the arrangements you have made for the recruitment of candidates for the various grades in the Civil Service and for the standardisation of the salaries of Government servants. I note, too, the steps taken by Your Highness and your Government to safeguard the position of the backward communities, to widen the basis of recruitment to the Army, and (to this I attach great importance) to relieve the burden of agricultural indebtedness. I note with much interest that the effect of the Regulation which fixes the relation of landlord and tenant in Travancore is to give the tenant permanency of tenure and fixity of rights. I trust sincerely that the distress prevailing among agriculturists in Travancore, which I hear with great regret has been so acute, may look to be alleviated and reduced. The establishment of a Board of Agriculture, the appointment of Marketing Officers, the appreciation which you have shown of the necessity for intensive agricultural research and activity, are all indicative of the close concern with which Your Highness watches the agricultural problem—a problem of such vital importance in India today.

You will not, I know, expect me on an occasion such as the present to touch on the cocoanut situation, but I have listened with interest to the reference which Your Highness has made to it.

I share your hope that the scheme for the development of Hydro-electric power in the State will as you say, give a stimulus to industry and I am sure that you are right in the emphasis you lay on the importance of the promotion of cottage industries to the future of Travancore. Travancore has great natural resources, and the well thought out scheme for their development, the outlines of which Your Highness has sketched tonight, will, I trust, produce results of real and lasting benefit to your State. I was struck in particular by the progressive character of the scheme which you tell me that you have in contemplation of the exploitation by means of careful planning, of the great forest wealth of your State. I am glad to think that in the process of development you should be alive to the importance of conserving the natural beauties of Travancore, and I heard, too, with the greatest appreciation, of the game sanctuary which you have established on the Periyar Lake.

I well know how high is the educational level in your State. The striking character of the figures of literacy, whether among males or females, which you have just quoted calls for no emphasis from me. The importance of education in the present day world, whether, as you say in relation to unemployment or in relation to the solution of agricultural and industrial problems, cannot be over-estimated. The development to which Your Highness can point today is one of which any Ruler might well be proud and I tender you my warmest congratulations on what you have already achieved.

This is indeed, as Your Highness has remarked, a period of crucial importance in the history of this country as of the world as a whole. And I welcome the assurance which you give me of the readiness of your ancient State to play its due and adequate part in that co-operation between the Indian States and the Paramount Power, the importance of which you have so rightly underlined. I listened with great pleasure to the tribute which you have paid to the work of my Resident. I am glad indeed to think that relations between your State and my Representative should be of so friendly and harmonious a character.

Before I conclude let me thank you most warmly, on behalf of my wife, for the kind references which you have made to her efforts to assist in combating the ravages of tuberculosis. It has been a very great pleasure to her today to have laid the foundation stone of your new Tuberculosis Hospital and to associate her name with that hospital. I feel no doubt as to the real and permanent value to the State and to its inhabitants of a preventive and curative institution of this character.

Let me, in conclusion, thank you most warmly on behalf of Lady Linlithgow, my family and myself for your most cordial welcome, and let me repeat how glad we are to be here today. Your Highness and your State have my best and sincerest good wishes for the future, and you may be confident of my keen and continued interest in the fortunes of Travancore, my visit to which has been so very great a pleasure to me.

Ladies and gentlemen, I give you the toast of His Highness the Maharaja of Travancore.

35. The Band then played the Travancore National Anthem in full.

36. The toasts were most cordially and enthusiastically responded to. At the conclusion of the Banquet, Their Excellencies accompanied by His Highness and the rest of the company, moved into the Garden and, from the seats arranged on the Western Terrace, witnessed a display of fireworks. Their Excellencies then took leave of Their Highnesses, and returned to the Guest House.

37. At 9 A. M., on Wednesday the 11th January, Her Excellency, accompanied by one of the Ladies Hope, visited the Sri Mulam Shastiabdapurti Memorial Hall. They were received by the Honorary Secretary of the Institute. Some of the exhibits were purchased by Her Excellency.

38. At 9·20 A. M., Their Excellencies left Trivandrum for South Travancore. At Karumathur, a village organised under the rural reconstruction scheme of Dr. Hatch, His Excellency was met by the Resident and Dr. Hatch and, after visiting the village, they left for the Marthandam Rural Reconstruction Centre. Dr. Hatch, with the members

of the Reception Committee, met His Excellency and Party at the gate of the Centre, on arrival. The Party was taken round; and the staff was presented at the stalls. The Exhibition at the Centre consisted of a variety of rural products, a special feature being the contrast between stages in the development of the several types of industries represented. The Resident presented to His Excellency, among others, Mr. M. K. Nilakanta Aiyar, Chief Secretary to Government and Dr. Hatch.

39. His Excellency, accompanied by the Resident, left Marthandom at 11-30 A. M., and arrived at the Cape at 12-15 P. M., for lunch. The District Magistrate, Trivandrum, and the Division Officer, P. W. D., received His Excellency.

40. Her Excellency, leaving Karumathur at 10-10 A. M., arrived at the Tuberculosis Sanitarium, Nagercoil, at 10-50 A. M., for laying the Foundation Stone of the Tuberculosis Hospital. By that time, all the guests invited for the function were in their seats. As Her Excellency's car approached, Nadaswaram music played a welcome. The Dewan, the Surgeon-General, the Chief Engineer, the District and Sessions Judge, Dr. Somervell, Dr. Noble, and the Municipal President met Her Excellency at the entrance. The Dewan received Her Excellency and introduced the others. Her Excellency was then conducted to the Dais by the Dewan. Mrs. Skrine met Her Excellency on the Dais; and the Surgeon-General garlanded Her Excellency. Thereafter, the Surgen-General gave a brief account of the circumstances which brought the Tuberculosis Hospital into being and invited Her Excellency to lay the Foundation Stone. After making a short speech, Her Excellency, accompanied by the Dewan and Mrs. Skrine and followed by the Chief Engineer and the Surgeon-General, proceeded to the site. The Chief Engineer presented a silver trowel; and the Executive Engineer held ready a silver pan containing the mortar. Her Excellency laid the Foundation Stone and returned to the Dais. The Dewan proposed a vote of thanks; and the Chief Engineer proposed cheers. Her Excellency then descended from the Dais, and was invited by the Dewan to partake of light refreshments, after which the Surgeon-General presented a bouquet to Her Excellency. The Dewan, Mrs. Skrine, the Surgeon-General and the Chief Engineer accompanied Her Excellency to the car. Nadaswaram was played as the car was moving off. Her Excellency arrived at Cape Comorin at 11-50 A. M., for lunch.

41. Their Excellencies, leaving Cape Comorin at 1-30 P. M., arrived at the State Guest House, Trivandrum, at 3-30 P. M.

42. Their Highnesses gave a Garden Party at the Kaudiar Palace at 5 P. M, the same day. All the guests, excepting the Viceregal Party, arrived at 4 P. M. and assembled on the lawns on the western side of the Palace, awaiting the arrival of Their Excellencies. The Party accompanying Their Excellencies immediately preceded Their Excellencies who arrived at 5 P. M. Their Excellencies were received by His Highness the Maharaja and Her Highness Maharani Setu Parvati Bayi accompanied by His Highness the Elaya Raja, Her Highness the First Princess, Captain Goda Varma Raja and the Dewan and conducted into the Durbar Hall. Their Excellencies took their stand at one end of the Hall with Their Highnesses alongside. Their Excellencies' Staff stood in a row behind. The invited guests filed past Their Excellencies, and were announced to Their Excellencies by Mr. N. Krishnamurti, Private Secretary to His Highness. The introductions over, the guests proceeded to the lawns on the northern side of the Palace where a buffet tea was served. Their Excellencies, Their Highnesses and a select Party had tea in the Dining Room; and after tea, they strolled about the grounds for a brief while. As evening fell, the guests took their seats in the Shamiana where Mr. Gopinath and troupe gave a programme of Indian Classical Dances. The function came to a close at 7-15 P. M.

43. After dinner at 8-30 P. M. at the State Guest House, Their Excellencies left Trivandrum by train at 10-30 P. M. (Standard time.) The departure was private. Her Highness Maharani Setu Parvati Bayi bade good bye to Their Excellencies at the State Guest House. His Highness the Maharaja, accompanied by the Dewan, the Chief Justice, the Commandant, the Inspector-General of Police, the Special Officer and the Liaison Officer, were present at the Railway Station to bid farewell to Their Excellencies. The Resident, Mrs. Skrine, and the Residency Staff were also present at the Station.

44. A Royal Salute of 31 Guns was fired at sun rise the next morning (12th January 1939).

45. The thanks of the Government of His Highness the Maharaja are due to Rajakaryakusala Miss D. H. Watts, Directress, State Guests Department, and Special Officer for the visit of His Excellency the Crown Representative, Lieut. Col. H. L. Watkis, Commandant, State Forces, Khan Bahadur G. S. Abdul Karim Sahib Suhrawardy, Inspector-General of Police, Mr M. Ramachandra Rao, Land Revenue and Income-Tax Commissioner, Mr. C. B. E. Truscott, Chief Engineer, Mr. E. C. Salter, Superintendent, State Transport. Mr. S. N. Ure, Liaison Officer, Vaidyasastrakusala Mrs. M. Poonen Lukose, Surgeon-General, Mr. K. Parameswara Panickar, Division Peishkar, Trivandrum, Mr. T. Chandy, Division Peishkar, Kottayam, Mr. K. N. Govindan, Division Peishkar, Quilon, Dr. M. K. Gopala Pillai, Director of Public Health, Mr. M. S. Doraswami Aiyangar, Executive Engineer, Kottayam, Mr. L. H. Jacob, Executive Engineer, Quilon, Mr. J. W. Chacko, Superintendent, Workshops and Stores Division, Mr. K. Raja Raja Varma, Executive Engineer, Trivandrum, Mr. K. P. Padmanabha Menon, Electrical Engineer to Government, Mr. P. E. Mathew, Superintendent, Government Press, the District Superintendents of Police, Kottayam and Quilon and the Deputy Inspector-General of Police, Trivandrum, the Superintendent, Guest Houses, and the Tahsildar, Trivandrum, all of whom by their whole-hearted, sustained and indefatigable exertion contributed to the unqualified success of all the arrangements and functions connected with the visit of Their Excellencies. Government desire to express their appreciation of the able and efficient manner in which Rajakaryakusala Miss D. H. Watts, Directress, State Guests Department, and Special Officer for the visit, discharged the onerous duites that had devolved on her. Government also greatly appreciate the strenuous and unsparing way in which the heavy and varied work done by the staff of the Secretariat and the subordinate officers of all the departments directly concerned with the visit arrangements.

46. His Highness's Government recognise the services rendered in connection with the visit by Mrs. Jacob, and also by the Presidents of the Municipal Councils concerned.

47. Government place on record their appreciation of the services rendered by the Travancore Boy Scouts in connection with the visit.

48. In conclusion, it is the desire of His Highness's Government to record their high appreciation of the cordiality, enthusiasm, and loyalty with which the Public of Travancore welcomed Their Excellencies at every stage of their tour in the State.

C. P. Ramaswami Aiyar,
DEWAN.

മഹാരാജശ്രീ ബഹുമാനപ്പെട്ട വിക്ടർ അലക്സാൻഡർ ജാൺഹോപ്,
മാർകിസ് ആഫ് ലിൻലിത്ഗൊ, പി. സി., കെ. റ്റി., ജി. എം.
എസ്. ഐ., ജി. എം. ഐ. ഇ., ഒ. ബി. ഇ., ഡി. എൽ.,
റ്റി. ഡി., ഇൻഡ്യാ വൈസ്രായിയും ഗവർണർ
ജനറലും രാജപ്രതിനിധിയും അവർകളുടേയും
ബഹുമാനപ്പെട്ട മാർഷ്യനസ് ആഫ്
ലിൻലിത്ഗൊ അവർകളുടേയും
സന്ദർശനം.

ബഹുമാനപ്പെട്ട മാർക്വിസ് ആഫ് ലിൻലിത്ഗൊ അവർകളും ബഹുമാനപ്പെട്ട മാർഷ്യണസ് ആഫ് ലിൻലിത്ഗൊ അവർകളും ഇൻഡ്യയിൽ എത്തിക്കഴിഞ്ഞ ഉടനെ, മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു പ്രഭു അവർകളേയും പ്രഭ്വി അവർകളേയും ഈ സംസ്ഥാനം സന്ദർശിക്കുന്നതിനു കല്പിച്ചു ക്ഷണിക്കയുണ്ടായി. പ്രഭു അവർകൾ ൧൧൧൨-ലെ വർഷകാലത്തു തെക്കെ ഇൻഡ്യയിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നതിനു വിചാരിച്ചിരിക്കുന്നതായി അറിവു കിട്ടിയപ്പോൾ, തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു പ്രഭു അവർകളുടേയും പ്രഭ്വി അവർകളുടേയും സഞ്ചാരകാര്യപരിപാടിയിൽ തിരുവിതാംകൂറിനേയും ഉൾപ്പെടുത്തി തിരുവിതാംകൂർ സന്ദർശിക്കണമെന്നു വീണ്ടും ഹാർദ്ദമായി ക്ഷണിക്കയും ആ ക്ഷണം സ്വീകരിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

൨. ബഹുമാന്യരായ ഈ അതിഥികൾക്കു സംസ്ഥാനമൊട്ടുക്കു സമുചിതമായ സ്വാഗതം നൽകുന്നതിനും പ്രഭു അവർകളുടേയും പ്രഭ്വി അവർകളുടേയും അനുയായികളുടേയും സുഖസൗകര്യങ്ങൾ സുനിശ്ചിതമാക്കുന്നതിനും പതിവിൻപടിയുള്ള എല്ലാ കാര്യങ്ങൾക്കും ഏർപ്പാടുചെയ്യാൻ കല്പനയുണ്ടായി. ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളോടും പ്രഭ്വി അവർകളോടും ഒന്നിച്ചു:—

ലേഡി ആൻഹോപ്;
ലേഡി ജോവാൻഹോപ്;
ലേഡി ഡൊറീൻഹോപ്;
ആണറബിൾ സർ ബർട്രാൻഡ് ഗ്ലാൻസി, പൊളിറ്റിക്കൽ സെക്രട്ടറി;
ലേഡി ഗ്ലാൻസി;
മി: ജെ. ജി. ലെയിത് വെയിററ്, ഗവർണർ ജനറലിന്റെ (വ്യക്തിപരമായ നിലയിലുള്ള) സെക്രട്ടറിയും, വൈസ്രായിയുടെ പ്രൈവററ് സെക്രട്ടറിയും;
ലഫ്ടനൻറ് കർണ്ണൽ സി. ജി. റ്റൂഗുഡ്, മിലിറററി സെക്രട്ടറി;
ലഫ്ടനൻറ് കർണ്ണൽ എച്ച്. എച്ച്. എലിയട്ട്, സർജൻ;
മി: പി. ജി. ഇ. നാഷ്, അസിസ്റ്റൻറ് പ്രൈവററ് സെക്രട്ടറി;
മിസ് ഫിൽ, ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭ്വി അവർകളുടെ പ്രൈവററ് സെക്രട്ടറി;
ലഫ്ടനൻറ് പി. എച്ച്. ജെ. സൗത്ബി, ആർ. എൻ., എ. ഡി. സി.;
ക്യാപ്റ്റൻ ആർ. എഫ്. ഗ്രൂം, എ. ഡി. സി.;
ക്യാപ്റ്റൻ ഡബ്ള്യൂ. എ. ജി. ബേൺസ്, എ. ഡി. സി.;
ക്യാപ്റ്റൻ എം. ജി. കെർ, എ. ഡി. സി.;
വാലെററ്
ഒരു പൊലീസ് ഇൻസ്പെക്ടർ,
ഒരു സബ് അസിസ്റ്റൻറ് സർജൻ,
ഒരു കമ്പൗണ്ടർ,
ഒരു സബ് പോസ്റ്റ് മാസ്റ്റർ,

പതിനെട്ടു ക്ലാർക്കന്മാർ,

ആറോളം ഭൃത്യന്മാർ

എന്നിവർ ഉണ്ടായിരുന്നു.

൬. പ്രഭു അവർകളുടേയും പ്രഭ്വി അവർകളുടേയും സംസ്ഥാനത്തിലെ സഞ്ചാര കാര്യപരിപാടി താഴെ കാണും പ്രകാരം നിശ്ചയിച്ചിരുന്നു:—

പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും ൧൯൫൬ ജനവരി ൯-ാംനു കാലത്തു ൭-൪൫-ന് (സ്റ്റാൻഡാർഡ് സമയം) എറണാകുളത്തുനിന്നു ലാഞ്ച് മാർഗ്ഗം പുറപ്പെട്ട് ൯-൪൫-ന് അരൂർ എത്തുന്നു. അവിടെനിന്നു കാർമാർഗ്ഗം കോഴിത്തോട്ടത്തേക്കു പുറപ്പെട്ട് ഉച്ചതിരിഞ്ഞ് ൧൨-൩൦ മണിക്ക് അവിടെ എത്തുന്നു. അവിടെനിന്ന് ലാഞ്ച് മാർഗ്ഗം, ചുണ്ടൻവള്ളങ്ങളുടെ അകമ്പടിയോടുകൂടി, കൊല്ലത്തേക്കു പുറപ്പെടുകയും കൊല്ലത്തുള്ള ഗവണ്മെൻറ ഹൗസിൽ ൫-൩൦ മണിക്ക് എത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. കൊല്ലത്തുനിന്നു സ്പെഷ്യൽ ട്രെയിനിൽ ൨-൩൦ മണിക്കു പുറപ്പെട്ടു ൭-൨൫ മണിക്കു തിരുവനന്തപുരത്ത് എത്തുന്നു. തിരുവനന്തപുരത്തു ൧൦-ാം തീയതിയും ൧൧-ാം തീയതിയും രണ്ടു ദിവസം താമസിച്ചിട്ട് പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും ൧൯൫൬ ജനവരി ൧൧-ാം തീയതി രാത്രിയിൽ സ്പെഷ്യൽ ട്രെയിനിൽ തിരുവനന്തപുരത്തുനിന്നു മദ്രാസിലേക്കു പുറപ്പെടുന്നു.

൭. ബഹുമാന്യരായ അതിഥികളുടെ സന്ദർശനം സംബന്ധിച്ചു ഏർപ്പാടുകളുടെ മേലന്വേഷണം, ഇതിലേക്ക് ആവശ്യമായ സിൽബന്തികളോടുകൂടി സ്പെഷ്യലാഫീസറായി നിയമിക്കപ്പെട്ട സ്റ്റേററ് ഗസ്റ്റ്സ് ഡിപ്പാർട്ടുമെൻറ് ഡയറക്ടർ രാജ്യകാര്യകുശലരും മിസ് ഡി. എച്ച്. വാട്സിനായിരുന്നു. ഏർപ്പാടുകൾ വിജയകരമായവിധത്തിൽ നിർവഹിക്കുന്നതിലേക്കു സ്പെഷ്യലാഫീസറുമായി സഹകരിക്കുന്നതിനു സംസ്ഥാനത്തിലെ വിവിധ ഡിപ്പാർട്ടുമെൻറുകളിലേയും ആഫീസുകളിലേയും മേലധികാരികൾക്കു പ്രത്യേകനിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകിയിരുന്നു. അരൂരും കോഴിത്തോട്ടത്തും പന്തലുകൾ പ്രത്യേകം കെട്ടിച്ചു. പ്രഭു അവർകളുടേയും പ്രഭ്വി അവർകളുടേയും, വൈസ്രായിയുടെ അനുയായികളുടേയും താമസത്തിനു കൊല്ലത്തെ ഗവണ്മെൻറ ഹൗസും, തിരുവനന്തപുരത്തെ സംസ്ഥാനാതിഥി മന്ദിരവും ക്ലിഫ് ഹൗസും, മനോമോഹനം കൊട്ടാരവും, എസെൻഡീയും സമുചിതമായ വിധത്തിൽ സജ്ജീകരിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. ഈ കെട്ടിടങ്ങളും വളപ്പുകളും സംബന്ധിച്ചു ഏർപ്പാടുകളുടേയും ആവശ്യമുള്ള താത്കാലികഷെഡ്ഡുകൾ കെട്ടിക്കുന്നതിന്റേയും ചുമതല പബ്ളിക് വർക്സ് ഡിപ്പാർട്ടുമെൻറിനായിരുന്നു. അതിഥികൾക്കു മുറികൾ തിരിച്ചുകൊടുക്കുന്നതിലും ആവശ്യമുള്ള അകസാമാനങ്ങൾ ഇടുവിക്കുന്നതിലും സ്പെഷ്യലാഫീസർ പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിച്ചു.

൮. വഴിമദ്ധ്യേയുള്ള ജലമാർഗ്ഗങ്ങളും, റോഡുകളും, പാലങ്ങളും ശരിപ്പെടുത്താൻ പബ്ളിക് വർക്സ് ഡിപ്പാർട്ടുമെൻറിനു നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകിയിരുന്നു. വീതികുറഞ്ഞ സ്ഥലങ്ങളിൽ ആവശ്യമുള്ളിടത്തു വീതി വർദ്ധിപ്പിച്ചും, വളവുകൾ ശരിപ്പെടുത്തിയും, ഉപരിതലം നിരപ്പുവരുത്തി വൃത്തിയാക്കിയും എല്ലാ റോഡുകളും നന്നാക്കി. തോട്ടപ്പള്ളി കടത്തിൽ അനുയോജ്യങ്ങളായ ചങ്ങാടങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കിയിരുന്നു.

൯. പരിവാരങ്ങളുടെ യാത്രയും സാമാനങ്ങൾ കയററിഅയക്കുന്നതിനും സ്പെഷ്യലാഫീസർ വിപുലമായ ഏർപ്പാടുകൾ ചെയ്തിരുന്നു. വൈസ്രായിയുടേയും പരിവാരങ്ങളുടേയും യാത്രയ്ക്കുള്ള ലാഞ്ചുകളുടേയും കാറുകളുടേയും മേൽനോട്ടം സ്റ്റേററ് ഗസ്റ്റ്സ് ഡിപ്പാർട്ടുമെൻറിനോട് അനുബന്ധിച്ചുള്ള ചീഫ് എക്സിക്യൂട്ടിവ് അസിസ്റ്റൻറിനും ക്രിയക്കുമായിരുന്നു. സിൽബന്തികളേയും സാമാനങ്ങളേയും കയററി അയക്കുന്നതിന് ഉപയോഗിച്ച കാറുകളുടേയും, ബസ്സുകളുടേയും, ലോറികളുടേയും മേൽനോട്ടം ട്രാഫിക് പൊലീസ് ഇൻസ്പെക്ടറുക്കായിരുന്നു. സന്ദർശനം സംബന്ധിച്ച് ആവശ്യമുണ്ടായിരുന്ന ഏഴ് ലാഞ്ചുകളിൽ മൂന്നെണ്ണം, കൊച്ചിയിലെ മെസേഴ്സ് പീയേഴ്സ് ലെസ്ലി ആൻഡ് കോ., വാൾക്കാർട്ട് ബ്രദേഴ്സ്, സൗത്ത് ഇൻഡ്യൻ എൻജിനീയറിംഗ് കമ്പനി എന്നി

വഴിയിൽനിന്ന് ഓരോന്നുവീതം, വാടകയ്ക്കെടുക്കുകയും മൂന്നെണ്ണം പബ്ലിക് വർക്സ് ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റും ഒരെണ്ണം ഇലക്ട്രിക്കൽ ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റും നല്കുകയും ചെയ്തു. ബസ്സുകളും ലോറികളും സ്റ്റേറ്റ് ട്രാൻസ്പോർട്ട് ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റു നല്കി. കൂടുതലായി ആവശ്യപ്പെട്ട ലോറികൾ തിരുവനന്തപുരത്തെ ഇംപീരിയൽ ട്രേഡിംഗ് കമ്പനിയിലും, കാറുകൾ കൊല്ലത്തെ മി. ഷംസുദ്ദീന്റെ പക്കലും നിന്നു വാടകയ്ക്കെടുത്തു. സ്റ്റേറ്റ് ഗസ്റ്റ്സ് ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റ് ഏഴു കാറുകളും മൂന്നു ലോറികളും നല്കുകയും അവയോടു കൊട്ടാരത്തിൽനിന്നു മൂന്നു കാറുകൾ കൂടി ചേർക്കുകയും ചെയ്തു.

൭. ഗതാഗതം ക്രമപ്പെടുത്തുന്നതിനും ജനക്കൂട്ടത്തിൽ സമാധാനം പരിപാലിക്കുന്നതിനും തിരുവിതാംകൂർ പൊലീസിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെയും കാൺസ്റ്റബിൾമാരെയും വഴിനീളെ നിറുത്തിയിരുന്നു. തിരുവനന്തപുരം സെൻട്രൽ സ്റ്റേഷൻ മുതൽ സംസ്ഥാനാതിഥിമന്ദിരം വരെ വഴിമദ്ധ്യേയുള്ള കവലകളിൽ സംസ്ഥാനികസൈന്യത്തിലെ പട്ടാളക്കാരെ നിറുത്തിയിരുന്നു. അവരവരുടെ കൃത്യങ്ങൾ നിർവഹിക്കുന്നതിൽ പൊലീസും പട്ടാളവും പൂർണ്ണമായി സഹകരിച്ചു. തിരുവനന്തപുരത്തും വഴിമദ്ധ്യേയുമുള്ള മററു സ്ഥലങ്ങളിലും പട്ടാളക്കാരുടേയും പൊലീസുകാരുടേയും വിശേഷാൽ ബന്തവസ്സുകൾക്ക് ഏർപ്പാടുചെയ്യുകയും തിരുവനന്തപുരം സെൻട്രൽ സ്റ്റേഷനിലും, സംസ്ഥാനാതിഥിമന്ദിരത്തിലും കവഡിയാർ കൊട്ടാരത്തിലും ഗാർഡ് ഓഫ് ഓണർ ഏർപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തിരുന്നു. പൊലീസ് ഇൻസ്പെക്ടർ ജനറൽ നല്കിയ പാസ്സുകൾ മുഖേന അന്യ ആളുകൾ താവളങ്ങളിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിനെ നിഷ്കർഷിച്ചിരുന്നു. ഉന്നതന്മാരായ അതിഥികളുടെ രക്ഷയ്ക്കു സംസ്ഥാനമൊട്ടുക്കു കാര്യക്ഷമമായ മുൻകരുതലുകൾ ചെയ്യുകയുണ്ടായി.

൮. സർജൻ ജനറലും പബ്ലിക് ഹെൽത്ത് ഡയറക്ടറും വൈദ്യവും ആരോഗ്യരക്ഷയും സംബന്ധിച്ച വേണ്ട ഏർപ്പാടുകൾ ചെയ്തു. വൈസ്രോയിയുടെ പരിവാരങ്ങൾക്ക ആവശ്യമായേക്കാവുന്ന വൈദ്യസഹായം നല്കുന്നതിനു തയാറായിരിക്കാൻ സർജൻ ജനറൽ അതാതു സ്ഥലങ്ങളിലെയും വഴിമദ്ധ്യേയുള്ള സമീപസ്ഥലങ്ങളിലെയും മെഡിക്കൽ ആഫീസർമാരോടു ഏർപ്പാടുചെയ്കയും പബ്ലിക് ഹെൽത്ത് ഡയറക്ടർ വഴിമദ്ധ്യേയുള്ള എല്ലാ സ്റ്റേഷനുകളും ഏററവും ശുചിയായ രീതിയിൽ നന്നാക്കി സൂക്ഷിക്കാൻ ഏർപ്പാടുചെയ്യുകയും ചെയ്തു. കൊല്ലം ഗവർമെന്റ് ഹൗസും മുസാവരി ബംഗ്ലാവും സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന വളപ്പുകളിലെ കിണറുകളും ഓടകളും ശുദ്ധിയാക്കാൻ അവിടത്തെ മുനിസിപ്പൽ പ്രസിഡന്റുമായി ഏർപ്പാടുചെയ്യുന്നതുകൂടാതെ, ആ സ്ഥലങ്ങൾ പരിശോധിച്ച് ആവശ്യമുള്ളിടത്തോളം ഫിൽററുകൾക്ക് ഏർപ്പാടുചെയ്യുവാനും കൊതുകിന്റെ ഉപദ്രവം നിവാരിക്കാൻ ഫലപ്രദമായ മുൻകരുതലുകൾ ചെയ്യുവാനും പബ്ലിക് ഹെൽത്ത് ഡയറക്ടരോടു ഏർപ്പാടുചെയ്തു. തങ്ങളുടെ അധികാരസ്ഥലങ്ങളിലുള്ള റോഡുകൾ വൃത്തിയാക്കി ശുചിപ്പെടുത്തി വെടിപ്പാക്കാൻ അതാതു നഗരസഭാ പ്രസിഡന്റന്മാരോട് ആവശ്യപ്പെട്ടു. കൊല്ലം ഡിസ്ട്രിക്ട് ആശുപത്രിയുടെ ചാർജ് വഹിച്ചിരുന്ന മെഡിക്കൽ ആഫീസരോട് ഗവർമെന്റ് ഹൗസും ഉപഗൃഹങ്ങളും മുസാവരി ബംഗ്ലാവും പരിശോധിച്ച് വൈദ്യസംബന്ധമായ സജ്ജീകരണങ്ങൾ തൃപ്തികരങ്ങളായിരിക്കുന്നുണ്ടോ എന്നു നോക്കാൻ ആജ്ഞാപിച്ചു. കന്യാകുമാരിയിലെ ഗവർമെന്റ് ഹൗസിലെയും മുസാവരി ബംഗ്ലാവിലെയും വൈദ്യസംബന്ധവും ശുചീകരണപരവുമായ കാര്യങ്ങൾ നോക്കാൻ നാഗർകോവിൽ ഡിസ്ട്രിക്ട് ആശുപത്രിയുടെ ചാർജു വഹിച്ചിരുന്ന മെഡിക്കൽ ആഫീസരോടും നാഗർകോവിൽ സാനിട്ടറി സർക്കിളാഫീസരോടും ആജ്ഞാപിച്ചു. ഈ ഏർപ്പാടുകൾ സംബന്ധിച്ച് ആവശ്യമായ എല്ലാ സഹായങ്ങളും ചെയ്തുകൊടുക്കണമെന്നു കൊല്ലം തഹശീൽദാരോടും അഗസ്തീശ്വരം തഹശീൽദാരോടും ഏർപ്പാടുചെയ്തു. വൈസ്രോയിയും പരിവാരങ്ങളും സംസ്ഥാനാതിഥിമന്ദിരത്തിൽ ആഗതരായപ്പോഴും അവിടെനിന്നു യാത്ര പുറപ്പെട്ടപ്പോഴും സർജൻ ജനറലും തിരുവനന്തപുരം ജനറൽ ആസ്പത്രിയുടെ ചാർജ് വഹിച്ചിരുന്ന മെഡിക്കലാഫീസരും അവിടെ സന്നിഹിതരായിരുന്നു. പരിവാരങ്ങൾക്ക വൈദ്യസഹായം അടിയന്തരമായി ലഭിക്കത്തക്കവണ്ണം വിദഗ്ദ്ധനായ ഒരു മെഡിക്കലാഫീസറെ പ്രത്യേകം നിയോഗിച്ചിരുന്നു. ഭക്ഷണസാധനങ്ങൾ വേണ്ടത്ര ജാഗ്രതയോടുകൂടി

പാകപ്പെടുത്തുന്നുണ്ടോ എന്നു നോക്കാൻ സംസ്ഥാനാതിഥിമന്ദിരത്തിൽ (അടുക്കളയിൽ) ജോലിക്കായി മററുള്ള മെഡിക്കലാഫീസരെ നിയോഗിക്കുകയുണ്ടായി. ശുചീകരണം അത്യുത്തമമായ രീതിയിൽ പരിപാലിക്കാനായി സംസ്ഥാനാതിഥിമന്ദിരവും മററു സ്ഥലങ്ങളും പരിശോധിക്കാനും ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും പരിവാരങ്ങളും ഉപയോഗിക്കുന്ന സംസ്ഥാനാതിഥിമന്ദിരത്തിലേയും മററു കെട്ടിടങ്ങളിലേയും വളപ്പുകളിലുള്ള കിണറുകളും ഓടകളും മുതലായവയെ ശരിയായവിധത്തിൽ ശുദ്ധിയാക്കാൻ തിരുവനന്തപുരം നഗരസഭാപ്രസിഡൻറുമായി ഏർപ്പാടുചെയ്യുന്നും പബ്ളിക ഹെൽത്ത് ഡയറക്ടറോട് ആജ്ഞാപിച്ചു. സംസ്ഥാനാതിഥിമന്ദിരത്തിലെ ടെംപൊററി ക്യാമ്പിൻെറയും റയിൽവേ സ്റ്റേഷനിലെ ക്യാമ്പിൻെറയും ശുചീകരണകാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചു തിരുവനന്തപുരം മുനിസിപ്പൽ പ്രസിഡൻറു ശ്രദ്ധിച്ചു. അവയുടെ നേരിട്ടുള്ള മേൽനോട്ടം മുനിസിപ്പൽ ഹെൽത്താഫീസർക്കായിരുന്നു.

൯. പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും സഞ്ചരിക്കുന്ന വഴികളിൽ പതിവുപോലെയുള്ള തോരണങ്ങളും സ്വാഗതസൂചകമായ ആർച്ചുകളും കെട്ടിക്കുന്നതിനും അലങ്കരിക്കുന്നതിനും പൊതുജനങ്ങളുടെ സഹകരണം കൂടി ക്ഷണിക്കാൻ കോട്ടയം, കൊല്ലം, തിരുവനന്തപുരം എന്നീ സ്ഥലങ്ങളിലെ ഡിവിഷൻപേഷ്കാർമാരോട് ആവശ്യപ്പെട്ടു. വഴിമദ്ധ്യേയുള്ള പ്രധാനസ്ഥലങ്ങളിൽ ആർച്ചുകൾ കെട്ടിക്കാൻ, പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും കടന്നുപോകുന്ന താലൂക്കുകളിലെ തഹശീൽദാർമാരോട് ആജ്ഞാപിക്കയുണ്ടായി. തലസ്ഥാനനഗരിയിൽ, സെൻട്രൽ റയിൽവെസ്റ്റേഷൻമുതൽ സംസ്ഥാനാതിഥി മന്ദിരം വരെയുള്ള ഹൈവേയായി അവർകൾ കടന്നുപോകുന്ന വഴി കൊടികൾ, കൊടിക്കൂറകൾ, തോരണങ്ങൾ, പതാകകൾ ഇവകൊണ്ടു വളരെ ഭംഗിയായി അലംകരിച്ചിരുന്നു. സെൻട്രൽ റയിൽവേസ്റ്റേഷനും വളപ്പുകളും യോജ്യമായ വിധത്തിൽ ഭംഗിയായി അലംകരിച്ച് അതിൻെറ തൊട്ടുമുൻപിലുള്ള ഉദ്യാനത്തിൻെറ ആകർഷണീയത പ്രസ്പഷ്ടമാക്കി. കവടിയാർ കൊട്ടാരത്തിലേക്കുള്ള പ്രവേശനമാർഗ്ഗത്തിലും സെക്രട്ടേറിയററു കൊട്ടാരത്തിനു സമീപവും ഓരോ കമനീയമായ ആർച്ചുകൾ കെട്ടിച്ചിരുന്നു.

൨൦. പ്രഭു അവർകളുടേയും പ്രഭ്വി അവർകളുടേയും പരിവാരങ്ങളുടേയും സന്ദർശനവേളയിലുള്ള എല്ലായിടത്തേയും ഭക്ഷണം ഒരുക്കി കൊടുക്കുന്ന ജോലി, അതിലേക്കു പ്രത്യേകമായി ഏർപ്പെടുത്തപ്പെട്ട സിംഹളയിലെ മെസേഴ്സ് ഫ്രാംജി ആൻഡ് കമ്പനിയിലെ മി: ഫ്രാംജി വളരെ തൃപ്തികരമായ വിധത്തിൽ നിറവേറിച്ചു. പ്രഭു അവർകളോടും പ്രഭ്വി അവർകളോടുമുള്ള ബഹുമാനദ്യോതകമായി കനകക്കുന്നു കൊട്ടാരത്തിൽ വച്ചു നടത്തിയ സാംസ്ഥാനിക വിരുന്നു സംബന്ധിച്ചും കവടിയാർ കൊട്ടാരത്തിൽവച്ചു നടത്തിയ ഉദ്യാനവിരുന്നു സംബന്ധിച്ചും മി: ഫ്രാംജിയുടെ സേവനങ്ങളെ പ്രയോജനപ്പെടുത്തി.

൨൧. ബഹുമാനപ്പെട്ട രാജപ്രതിനിധി അവർകൾ ബഹുമാനപ്പെട്ട ലിൻലിത്ഗൊ പ്രഭ്വി അവർകളോടും പരിവാരസംഘത്തിലെ പ്രധാന അംഗങ്ങളോടും ഒന്നിച്ച് ൧൯൩൯ ജനുവരി ൧൯-ാംനു- രാവിലെ ൮-ന് ഒരു ലാഞ്ചു മാർഗ്ഗം എറണാകുളത്തു നിന്നു തിരിച്ചു. കൊച്ചി ഗവൺമെൻറ് ലാഞ്ച് നൽകി. മദ്രാസ്സ്റ്റേറ്റ്സ റെസിഡൻറ് മി: സി. പി. സ്ക്രൈൻ ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളേയും പ്രഭ്വി അവർകളേയും കൊല്ലംവരെ അനുയാത്രചെയ്തു. സന്ദർശനം സംബന്ധിച്ചു ലയിസൺ ആഫീസറായി നിയമിക്കപ്പെട്ട മി: എസ്. എൻ. യൂർ സഞ്ചാരങ്ങളിൽ എല്ലായിടത്തും സംഘത്തെ അനുഗമിച്ചു. പൊലീസ് ഇൻസ്പെക്ടർ ജനറൽ ജനുവരി ൧൭-ാംനു- ആവശ്യമുള്ള സിൽബന്തികളോടുകൂടി അങ്ങുപോയി, പ്രഭു അവർകളുടേയും പ്രഭ്വി അവർകളുടേയും പരിവാരസംഘത്തിൻെറയും നിശ്ചിത സമയങ്ങളിലെ യാത്രയുടെ മേലന്വേഷണം വഹിച്ചു. പ്രഭു അവർകളും സംഘവും സംസ്ഥാനത്തിൻെറ അതിർത്തിവിടുന്നതുവരെ അദ്ദേഹം അവർക്ക് അകമ്പടിയായി ഉണ്ടായിരുന്നു. ഡിസ്റ്റ്രിക്ട് പൊലീസ് സൂപ്രണ്ടന്മാർ അവരവരുടെ അധികാര സ്ഥലങ്ങളിൽ സംഘത്തെ അനുഗമിച്ചിരുന്നു. അരൂരിൽപകൽ ൧൧-൪ ●

മണിക്കു് എത്തിയപ്പോൾ റസിഡൻറ് കോട്ടയം ഡിവിഷൻ പേഷ്കാരെയും പോലീസ് ഇൻസ്പെക്ടർ ജനറലിനെയും ലയിസൺ ആഫീസറെയും പ്രഭ അവർകളുമായും പ്രഭ്വി അവർകളുമായും പരിചയപ്പെടുത്തി. കോട്ടയം ഡിവിഷൻ പേഷ്കാരും ഡിസ്ത്രിക്ട് മജിസ്ട്രേട്ടും പ്രഭ അവർകളേയും പ്രഭ്വി അവർകളേയും സ്വാഗതം ചെയ്കയും അവർക്കും ലേഡി ആൻഹോപ്, ലേഡി ജോവാൻഹോപ്, ലേഡിഡൊറീൻഹോപ് ഇവർക്കും പുഷ്പമാല്യങ്ങൾ സമർപ്പിക്കയുംചെയ്തു. ഡിസ്ത്രിക്ട് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടെ അകമ്പടിയോടുകൂടി പ്രഭ അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും പരിവാരസംഘവും കാറിൽ കോഴിത്തോട്ടത്തേക്കു പുറപ്പെട്ടു ഉച്ചതിരിഞ്ഞു ൧൨-൩൦ മണിക്കു കോഴിത്തോട്ടത്തു് എത്തിയപ്പോൾ കൊല്ലം എക്സിക്യൂട്ടിവ് എൻജിനീയർ സന്നിഹിതനായിരിക്കയും പ്രഭ അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും കാറിൽ നിന്നു ലാഞ്ചിൽ കയറുന്നതിന്റെ മേൽനോട്ടം വഹിക്കയുംചെയ്തു. റസിഡൻറ് എക്സിക്യൂട്ടിവ് എൻജിനീയരെ പരിചയപ്പെടുത്തി. കോഴിത്തോട്ടത്തുനിന്നു പ്രഭ അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും ലാഞ്ച് മാർഗ്ഗം, ചുണ്ടൻ വള്ളങ്ങളുടെ അകമ്പടിയോടുകൂടി, കൊല്ലത്തേക്കു പുറപ്പെട്ടു. ൧-൩൦ മണിക്കു ഗവൺമെൻറ് ഹൗസിൽ എത്തി. പ്രഭ അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും ഗവൺമെൻറ് ഹൗസ് ജെട്ടിയിൽ ആഗതരായപ്പോൾ ദിവാൻ അവരെ സ്വീകരിക്കയും കൊല്ലം ഡിവിഷൻ പേഷ്കാരെയും, ഡിസ്ത്രിക്ട് ആൻഡ് സെഷൻസ് ജഡ്ജിയെയും, കൊല്ലം നഗരസഭാപ്രസിഡൻറിനെയും ബഹുമാന്യാതിഥികളുമായി പരിചയപ്പെടുത്തുകയുംചെയ്തു. പ്രഭ അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും ഗവൺമെൻറ് ഹൗസിൽ താമസിച്ചിരുന്ന ചുരുങ്ങിയ സമയത്തു പട്ടാളവും പോലീസും ഗാട്ടുനിന്നിരുന്നു. കൊല്ലം എക്സിക്യൂട്ടിവ് എൻജിനീയർ മി: എൽ. എച്ച്. ജേക്കബും മിസ്സിസ്സ് ജേക്കബും കൊല്ലത്തുവച്ചുള്ള ലഞ്ചിൽ ആതിഥേയരായിരുന്നു.

൧൨. ക്ലാർക്കുമാരെയും തോഷാഖാനാ സിൽബന്തികളേയും എറണാകുളത്തുനിന്നു കാറിൽ കോട്ടയം വഴിയാണു കൊണ്ടുവന്നതു്. കോട്ടയം പി. ഡബ്ലിയു. ഡി. ക്യാമ്പ് ഷെഡിൽ വച്ചു് അവർ രാവിലത്തെ ഭക്ഷണം കഴിച്ചു. ഭൃത്യന്മാരും അനുയായികളും പൂത്തോട്ടയിലേയും മുറിഞ്ഞപുഴയിലേയും കടത്തുകളെ തരണം ചെയ്യേണ്ട ആവശ്യം നേരിടാതിരിക്കത്തക്കവണ്ണം മൂവാററുപുഴവഴി ബസ്സുകളിലും ലോറികളിലുമാണ് യാത്രചെയ്തതു്. തോഷാഖാനയിൽപെട്ട ആളുകളെ സംഘം വൃ-ാംനം-യിലെ മത്താഴത്തിനായും ബാക്കിയുള്ളവർ ൯-ാംനം-യിലെ പ്രാതലിനായും ഏററുമാനൂർ സർക്കാർ സ്കൂളിൽ താമസിച്ചു. വൈസ്രായിയുടെ സംഘത്തിലെ വാഹകന്മാരെയും സംസ്ഥാനിക സ്വീകരണ വസ്ത്രങ്ങളും കയററിയിരുന്ന ഒരു ബസ്സും ഒരു ലോറിയും കോട്ടയം വഴി കൊല്ലത്തെത്തി. ഏററുമാനൂർവച്ചു് അവർക്കു ഭക്ഷണം തയ്യാറാക്കിക്കൊടുത്തതു് സ്റ്റേററ് ഗസ്റ്റ്സ് ഡിപ്പാർട്ട്മെൻറായിരുന്നു.

൧൩. ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭ അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും അന്നു ദിവസം പകൽ ൨-൪൦ മണിക്കു സ്പെഷ്യൽ ട്രെയിനിൽ കൊല്ലത്തു നിന്നു തിരിച്ചു. പ്രഭ അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും യാത്രതിരിച്ച സമയത്തു് റയിൽവേ സ്റ്റേഷനിൽ ഡിവിഷൻ പേഷ്കാരും, ഡിസ്ത്രിക്ട് ജഡ്ജിയും, പോലീസ് ഇൻസ്പെക്ടർ ജനറലും, ലയിസൺ ആഫീസറും, എക്സിക്യൂട്ടിവ് എൻജിനീയരും, ഡിസ്ത്രിക്ട് പോലീസ് സൂപ്രണ്ടും, കൊല്ലം നഗരസഭാ പ്രസിഡൻറും സന്നിഹിതരായിരുന്നു. ട്രെയിൻ കഴക്കൂട്ടത്തു് എത്തിയപ്പോൾ ട്രെയിനിൽ വച്ചു പ്രഭ അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും ചായ കഴിച്ചു. പോലീസ് അസിസ്റ്റൻറ് ഇൻസ്പെക്ടർ ജനറലും തിരുവനന്തപുരം തഹശീൽദാരും സ്പെഷ്യൽ ട്രെയിനിന്റെ വരവു പ്രമാണിച്ചു് ആ സ്റ്റേഷനിൽ കാത്തുനിന്നിരുന്നു.

൧൪. തിരുവനന്തപുരത്തെ ആഗമനം. ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭ അവർകളുടേയും പ്രഭ്വി അവർകളുടേയും ആഗമനം പരസ്യമായിട്ടായിരുന്നു. വൈസ്രായ് കയറിയിരുന്ന സ്പെഷ്യൽ ട്രെയിൻ വൈകുന്നേരത്തു് ൫ മണിക്കു (ലോക്കൽടയിം) തുല്യമായ ൫-൨൩

മണിക്കു (സ്റ്റാൻഡാർഡ് ടൈം) തിരുവനന്തപുരം സെൻട്രൽ സ്റ്റേഷനിൽവന്നു ചേർന്നു. റയിൽവെ പ്ലാററ്ഫാറത്തിന്റെ കിഴക്കുഭാഗത്തു് ഗാർഡ് ഓഫ് ഓണറായി ൨൦൦ പട്ടാളക്കാരെ ബാൻഡോടും കൊടികളോടുംകൂടി അണിനിരത്തിയിരുന്നു. ആ വരിയുടെ കിഴക്കെ അററത്തായി അവരുടെ സമകോണസ്ഥിതിയിൽ ബാൻഡുകാരെ നിരത്തിയിരുന്നു. സംസ്ഥാനത്തിലെ പരിചയപ്പെടുത്തേണ്ട ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ, ട്രെയിനു സമകോണങ്ങളായും റിസിഡന്റിന്റെ സിൽബന്തികൾക്കു അഭിമുഖമായും രണ്ടുവരിയായി നിന്നിരുന്നു. ദിവാൻ ട്രെയിനിന്റെ ഏററവും അടുത്തായി നിന്നു. സംസ്ഥാനത്തെ മററു ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ നാലടി പിന്നിൽ ആദ്യത്തെ വരിക്കു സമാന്തരമായിനിന്നു. പ്ലാററുഫാറത്തിന്റെ പടിഞ്ഞാറു ഭാഗത്തു ഒരു സംഘം ബോയിസ്കൗട്ട്സിനെ അണിനിരത്തിയിരുന്നു. ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും ആഗതരായപ്പോൾ അവരെ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു കയ്പിടിച്ചു സ്വീകരിച്ചു. പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും ട്രെയിനിൽ നിന്നു് ഇറങ്ങിയപ്പോൾ ബാൻഡുകാർ ബ്രിട്ടീഷ് ദേശീയ ഗാനത്തിന്റെ ആദ്യത്തെ ആറു ബാറുകൾ വായിക്കയും ഗാർഡ് ആചാരവെടി വയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനു ശേഷം റസിഡന്റ് മുമ്പോട്ടുവന്നു, ഹസ്തദാനം ചെയ്യാതെ, മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിനെ ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും ആയി പരിചയപ്പെടുത്തി. മഹാരാജാവുതിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് ആദ്യം പ്രഭു അവർകൾക്കും പിന്നീടു പ്രഭ്വി അവർകൾക്കും ഹസ്തദാനംചെയ്തിട്ടു് അവരെ ഹാരമണിയിച്ചു. അതിനുശേഷം ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും റസിഡന്റിനു ഹസ്തദാനം ചെയ്തു. പിന്നീടു പ്രഭു അവർകൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സിൽബന്തികളെ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുമായി പരിചയപ്പെടുത്തി. റസിഡന്റ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സിൽബന്തികളെ പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളുമായി പരിചയപ്പെടുത്തി. അതിനുശേഷം റസിഡന്റ് പ്രഭു അവർകളുമായി ദിവാനെയും അതിൽ പിന്നീട് സംസ്ഥാനത്തിലെ താഴെ പറയുന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെയും പരിചയപ്പെടുത്തുകയും ദിവാൻ അവരെ പ്രഭ്വി അവർകളുമായി പരിചയപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു.

റാവുബഹദൂർ രാജനീതിനിപുണ ഏബ്രഹാം വറുഗീസ്, ചീഫ്ജസ്റ്റിസ്.

ലെഫ്ടനന്റ് കർണ്ണൽ എച്ച്. എൽ. വാട്ട്കിൻസ്, കമൻഡാന്റ്, സ്റ്റേററ് ഫോഴ്സസ്.

മി. ജെ. തളിയത്ത്, ജഡ്ജ്, ഹൈക്കോർട്ട്.

ഡാക്ടർ ജി. ഡി. നോക്സ്, പബ്ലിക് സർവീസ് കമ്മീഷണർ.

മി: ജി. പരമേശ്വരൻപിള്ള; ഫെഡറേഷൻ സ്പെഷ്യൽ ആഫീസർ.

മി: കെ. ശങ്കരസുബ്ബയ്യർ, ജഡ്ജ്, ഹൈക്കോർട്ട്.

മി: എച്ച്. രാമകൃഷ്ണയ്യർ, ജഡ്ജ്, ഹൈക്കോർട്ട്.

മി: സി. മാധവൻപിള്ള, ജഡ്ജ്, ഹൈക്കോർട്ട്.

മി: കെ. കെ. ലൂക്കോസ്, ജഡ്ജ്, ഹൈക്കോർട്ട്.

മി: കെ. ജാർജ്, ഭൂനികുതിയും ആദായനികുതിയും കമ്മീഷണർ, സ്പെഷ്യൽ ഡ്യൂട്ടിയിൽ.

മി: എം. കെ. നീലകണ്ഠയ്യർ, ഗവണ്മെന്റ് ചീഫ് സെക്രട്ടറി.

മി: യു. പത്മനാഭക്കുക്കിലായ, അഡ്വക്കേററ് ജനറൽ.

മി: സി. വി. ചന്ദ്രശേഖരൻ, പ്രൊവൈസ് ചാൻസലർ, തിരുവിതാംകൂർ സർവ്വകലാശാല.

മി: ജി. ബി. ഇ. ടേസ്കാട്ട്, ചീഫ് എഞ്ചിനീയർ.

മി: എം. രാമചന്ദ്രറാവു, ഭൂനികുതിയും ആദായനികുതിയും കമ്മീഷണർ.

രാജ്യകാര്യകുശല മിസ്. ഡി എച്ച്. വാട്ട്സ്, ഡയറക്ടസ്, സ്റ്റേററ്ഗസ്റ്റ്സ് ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റ്.

വൈദ്യശാസ്ത്രകലാ: മിസ്സിസ്: എം. പുന്നൻലൂക്കോസ്, സർജൻ ജനറൽ.
മി: ടി. രാമൻനമ്പീശൻ, കൊട്ടാരം സർവ്വാധികാര്യക്കാർ.
മി: എൻ. കൃഷ്ണമൂർത്തി, മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ പ്രൈവററ് സെക്രട്ടറി.
മി: എസ്. കാമേശം, ഡവലപ്മെൻറ് ഡയറക്ടർ.
ഡാക്ടർ എച്ച്. പരമേശ്വരൻ, ടെക്നാളജി ഡയറക്ടർ.
മി: എ. ഗോപാലമേനോൻ, വിദ്യാഭ്യാസഡയറക്ടർ.
ഖാൻ ബഹദൂർ അബ്ദുൽകരീം സാഹിബ്, പൊലീസ് ഇൻസ്പെക്ടർ ജനറൽ.
മി: കെ. പരമേശ്വരപ്പണിക്കർ, തിരുവനന്തപുരം ഡിവിഷൻ പേഷ്കാർ.
മി: എം. ഗോവിന്ദപ്പിള്ള, ഗവൺമെൻറ് ഫിനാൻഷ്യൽ സെക്രട്ടറി.
മി: സി. പി. ഗോപാലപ്പണിക്കർ, തിരുവനന്തപുരം നഗരസഭാ പ്രസിഡൻറ്.

പരിചയപ്പെടുന്ന കൃത്യം നടന്നതിനുശേഷം മുൻപിൽ പ്രഭു അവർകളുടെ രണ്ടു അംഗരക്ഷകന്മാരും പിൻപിൽ മിലിട്ടറി സെക്രട്ടറിയും ഗാട്ടുകമ്മാൻഡറും ആയി പ്രഭു അവർകാം മഹാരാജാവു തിരുമേനിയോടൊന്നിച്ചു ഗാഡ് ഓഫ് ആണർ പരിശോധിക്കുന്നതിനു ആരംഭിച്ചു. ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകൾ ഗാഡ് ഓഫ് ആണറിൻെറ മുൻപിൽ മദ്ധ്യഭാഗത്തു എത്തിയപ്പോൾ ഗാട്ടുകാർ "പ്രസൻറാംസ്" ചെയ്കയും ബാൻഡുകാർ "ഗാഡു സേവ് ദി കിംഗ്" എന്ന ഇംഗ്ലീഷ് ഗാനത്തിൻെറ ആദ്യത്തെ ആറു പാദങ്ങൾ വായിക്കയും ചെയ്തു. ഗാർഡു പരിശോധന നടത്തിയ അവസരത്തിൽ പ്രഭ്വി അവർകളും റസിഡൻറും പ്ലാററ്ഫാറത്തിൻെറ മദ്ധ്യഭാഗത്തു വടക്കു അഭിമുഖമായി നിന്നിരുന്നു. വൈസ്രായി അവർകളുടെ പുത്രിമാരും അദ്ദേഹത്തിൻെറ അനുചരന്മാരും പിൻപിൽ നിന്നിരുന്നു. ഗാർഡുപരിശോധിച്ചതിനു ശേഷം ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളും മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും പ്ലാററ്ഫാറത്തിൻെറ മദ്ധ്യഭാഗത്തു തിരിയെ വന്നപ്പോൾ ബാൻഡുകാർ വീണ്ടും "ഗാഡ് സേവ് ദി കിംഗ്" എന്ന ഇംഗ്ലീഷ് ഗാനത്തിൻെറ ആദ്യത്തെ ആറു പാദങ്ങൾ വായിക്കയും ഗാട്ടുകാർ "റായൽസല്യൂട്ട്" നൽകുകയും ചെയ്തു. അതിനുശേഷം തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു പ്രഭു അവർകളെ വാഹനത്തിലേക്ക നയിച്ചു. അവർ പൂമുഖത്തിലേക്കുള്ള കല്പടികളുടെ മുകൾഭാഗത്തു എത്തിയപ്പോൾ വെളിയിൽ അണിനിരത്തി നിറുത്തിയിരുന്ന അംഗരക്ഷകസൈന്യം റായൽ സല്യൂട്ട് നൽകി; അതിനു ശേഷം പ്രഭു അവർകാം വാഹനത്തിൽ കയറി അതിൻെറ വലത്തുഭാഗത്തു ആസനസ്ഥനാവുകയും തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു പ്രഭു അവർകളുടെ ഇടത്തുഭാഗത്തു ആസനസ്ഥനാവുകയും ചെയ്തു. മിലിട്ടറി സെക്രട്ടറി മുൻഭാഗത്തിരുന്നു. സംസ്ഥാനാതിഥിമന്ദിരത്തിലേക്കുള്ള ഘോഷയാത്ര താഴെ പറയുന്ന ക്രമത്തിൽ ആരംഭിച്ചു:—

ഒന്നാംവാഹനം

ബഹുമാനപ്പെട്ട രാജപ്രതിനിധി.
മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു.
മിലിട്ടറി സെക്രട്ടറി.

രണ്ടാംവാഹനം.

ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭ്വി അവർകൾ
റസിഡൻറ്
പ്രഭു അവർകളുടെ ഒരു എ. ഡി. സി.

മൂന്നാംവാഹനം.

പൊളിററിക്കൽ അഡ്വൈസർ
ദിവാൻ
പ്രഭു അവർകളുടെ ഒരു എ. ഡി. സി.

നാലാംവാഹനം.

പ്രഭു അവർകളുടെ പ്രൈവററ് സെക്രട്ടറി.

പ്രഭു അവർകളുടെ സർജൻ.

പ്രഭു അവർകളുടെ ഒരു എ. ഡി. സി.

മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ ഒരു എ. ഡി. സി.

ലേഡിസ്റ്റോപ്പും ലേഡി ഗ്ലാൻസിയും പ്രഭു അവർകളുടെ ഒരു എ. ഡി. സി. യോടും അസിസ്റ്റൻറ് പ്രൈവററ് സെക്രട്ടറിയോടും ഒന്നിച്ചു കാറിൽ തയ്ക്കാട്ടു റോഡുവഴി സംസ്ഥാനാതിഥി മന്ദിരത്തിലേക്കു പോയി.

മോടിയായി അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന സൽക്കാരാനകളെ റെയിൽവെ സ്റ്റേഷന്റെ വെളിയിലായി നിറുത്തിയിരുന്നു. ഘോഷയാത്രാമാർഗ്ഗത്തിലുള്ള പല കവലകളിലും നിറുത്തിയിരുന്ന പട്ടാളക്കാർ പ്രഭു അവർകൾ കടന്നുപോയപ്പോൾ ആചാരം ചെയ്തു. വഴിയോരങ്ങളിൽ പൊലീസ് ബന്തവസ്സ് പര്യാപ്തമായ വിധത്തിൽ ചെയ്തിരുന്നു. പ്രഭു അവർകളുടെയും പ്രഭ്വി അവർകളുടെയും ആഗമനം വീക്ഷിക്കുന്നതിനു സംസ്ഥാനത്തിന്റെ നാനാഭാഗങ്ങളിൽനിന്ന് ഒരു വലിയ ജനക്കൂട്ടം വന്നു ചേർന്നിരുന്നു.

൧൭. പ്രഭു അവർകൾ വരുന്ന അവസരത്തിൽ ആചാരം ചെയ്യുന്നതിനു നൂറു പട്ടാളക്കാരുടെ ഒരു ഗാർഡ് ഓഫ് ആണറിനെ സംസ്ഥാനാതിഥിമന്ദിരത്തിൽ ചെന്നുകേറുന്ന പൂമുഖത്തിന്റെ വടക്കുവശത്തായി അണിനിരത്തിയിരുന്നു. പ്രഭു അവർകൾ എത്തിയപ്പോൾ പ്രമുഖപംക്തി പൂമുഖത്തിനു സമീപം അതിന്റെ വടക്കു ഭാഗത്തായും ബാക്കിയുള്ളവർ തെക്കു ഭാഗത്തായും അണി നിരന്നു വണ്ടി പൂമുഖത്തുവന്ന് കല്പടികളിൽനിന്ന് ഉദ്ദേശം ആറടി അകലെ നിന്നു. പ്രഭു അവർകളും തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും വാഹനത്തിൽനിന്ന് ഇറങ്ങി, പ്രഭു അവർകൾ വലത്തു വശത്തും തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ഇടത്തുവശത്തും ആയി, വാഹനത്തിനും കല്പടികൾക്കും മദ്ധ്യേ തെക്കോട്ടു തിരിഞ്ഞു നിലകൊണ്ടു. വണ്ടി ഉടൻതന്നെ അവിടെ നിന്നും കൊണ്ടുപോയി. അപ്പോൾ എസ്കാർട്ട് ഒരു റായൽ സല്യൂട്ട് നൽകുകയും, ൨൧ ആചാരവെടി വയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനു ശേഷം പ്രഭു അവർകൾ തിരുമനസ്സിനാൽ അനുഗതനായി ഗാർഡ് ഓഫ് ആണർ പരിശോധിക്കാൻ തുടങ്ങി. ഇതിനിടയിൽ പ്രഭ്വി അവർകളുടെ വാഹനം അതിഥിമന്ദിരത്തിലെ ഗേററ് കടന്നതിനു ശേഷം റായൽ സല്യൂട്ട് നൽകുന്നതിനും പ്രഭു അവർകളും തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും പൂമുഖത്തു നിന്നു മാറുന്നതിനും സമയം ലഭിക്കത്തക്കവണ്ണം നട വേഗത്തിൽ മുമ്പോട്ടേക്കു പൊയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നു. മററു വാഹനങ്ങൾ അതിനെ പിൻതുടർന്നു. അതിഥിമന്ദിരത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിനു മുമ്പായി പ്രഭു അവർകൾ ഗാട്ടു പരിശോധിക്കയും പ്രഭു അവർകൾക്കു ഗാട്ടുകാർ സാധാരണയായുള്ള ആചാരം ചെയ്കയും ചെയ്തു. മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് തിരിയെ എഴുന്നള്ളിയപ്പോൾ ഗാർഡ് കമ്മാൻഡിംഗ് ആഫീസർമാത്രം ആചാരം ചെയ്തുകൊണ്ട് ഗാർഡ് ആഫ് ആണർ 'സ്ലോപ്പിൽ' നിലകൊള്ളുകയും ചെയ്തു.

൧൮. അന്നുതന്നെ രാത്രി ഏഴുമണിക്കു ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും രംഗവിലാസം ആർട്ട് ഗ്യാലറി സന്ദർശിച്ചു. മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും ക്യാപ്ററൻ ഗോദവർമ്മരാജയും ഡാക്ടർ ജെ. റാം കസിൻസും പ്രഭു അവർകളേയും പ്രഭ്വി അവർകളേയും സ്വീകരിച്ചു. ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും ആർട്ട് ഗ്യാലറിയിൽ വച്ചു നടത്തിയ കഥകളി കാണുകയുണ്ടായി.

൧൯. രാത്രി ൧൦ മണിക്കു ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളുടെ പുത്രിമാർ മൂന്ന് എ. ഡി. സിമാർ, മിലിട്ടറി സെക്രട്ടറി, റസിഡൻറിന്റെ പേഴ്സനൽ അസിസ്റ്റൻറ്, കർണ്ണൽ വാട്കിൻസ്, മി: അല്ലർട്ടൺ, മിസിസ് അല്ലർട്ടൺ ഇവരാൽ അനുഗതരായി കോവളത്തുള്ള സ്നാനഘട്ടത്തേക്കുപോയി.

൧൯. ജനുവരി ൧൦-ാംതീയതി ചൊവ്വാഴ്ച കാലത്ത് ൯.൪൫ മണിക്കു മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് അതിഥിമന്ദിരത്തിൽ വച്ച് ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളെ ഔപചാരികമായി സന്ദർശിച്ചു. കൊട്ടാരത്തിൽ ൧൦൦ പട്ടാളക്കാർ ബാൻഡോടുകൂടി ഒരു ഗാർഡ് അഫ് ഓണർ ആയി മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലേക്കു പതിവു പോലെയുള്ള ആചാരങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതിനു സന്നിഹിതരായിരുന്നു. തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു കൊട്ടാരത്തിൽ നിന്ന് എഴുന്നള്ളിയപ്പോഴും കൊട്ടാരത്തിലേക്കു തിരിച്ചെഴുന്നള്ളിയപ്പോഴും ൧൯ ആചാരവെടികൾ വയ്ക്കപ്പെട്ടു. സംസ്ഥാനാതിഥിമന്ദിരത്തിൽ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ ഇരുപ്പട്ടാളത്തിലെ ൧൦൦ ഭടന്മാർ ബാൻഡോടും സല്യൂട്ടിംഗ് ബാറ്ററിയോടുംകൂടി ഒരു ഗാർഡ് ഓഫ് ഓണറായി നിലകൊണ്ടിരുന്നു. മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിനെ കൊട്ടാരത്തിൽ നിന്ന് എതിരേറ്റുകൊണ്ടു ചെല്ലുന്നതിനു ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളുടെ മിലിട്ടറി സെക്രട്ടറിയും പൊളിറ്റിക്കൽ ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റിലെ അണ്ടർ സെക്രട്ടറിയെ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്ന ഒരു ഉദ്യോഗസ്ഥനും പ്രഭു അവർകളുടെ ഒരു എ. ഡി. സിയും, കാലത്ത് ൯.൩൫ മണിക്ക് അതിഥിമന്ദിരത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടു. ആ നിയുക്തസംഘത്തെ കൊട്ടാരത്തിൽവച്ച് റസിഡന്റ് സ്വീകരിക്കയും അവരെ തിരുമനസ്സുമായി പരിചയപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും നിയുക്തസംഘവും അതിനുശേഷം റസിഡന്റ്, ദിവാൻ, താഴെപ്പറയുന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ ഇവരാൽ അനുഗതരായി അതിഥിമന്ദിരത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു.

റാവുബഹദൂർ രാജനീതിനിപുണൻ എബ്രഹാം വർഗീസ്, ചീഫ് ജസ്റ്റിസ്.
ലഫ്ടനന്റ് കർണ്ണൽ എച്ച്. എൽ. വാട്കിസ്, കമാൻഡാന്റ്.
മി: ജി. പരമേശ്വരൻപിള്ള, ഫെഡറേഷൻ സ്പെഷ്യലാഫീസർ.
മി: എം. കെ. നീലകണ്ഠയ്യർ ഗവണ്മെന്റ് ചീഫ് സെക്രട്ടറി.
ഖാൻബഹദൂർ അബ്ദൽകരിം സാഹിബ്, പൊലീസ് ഇൻസ്പെക്റ്റർ ജനറൽ.
മി: പി. രാമൻനമ്പീശൻ, കൊട്ടാരം സർവാധികാര്യക്കാർ.
മി: എൻ. കൃഷ്ണമൂർത്തി, മഹാരാജാവുതിരുമനസ്സിലെ പ്രൈവററ് സെക്രട്ടറി.
ലഫ്ടനന്റ് പ്രഭാകരൻതമ്പി, മഹാരാജാവുതിരുമനസ്സിലെ എ. ഡി. സി.

തിരുമേനി കാറിൽനിന്ന് ഇറങ്ങിയ ഉടനെ പ്രഭു അവർകളുടെ ഒരു എ. ഡി. സി. വന്നു തിരുമേനിയെക്കണ്ട് സോപാനം വരെ അനുഗമിച്ചു. പൊളിറ്റിക്കൽ അഡൈ്വസർ തിരുമേനിയെ സോപാനത്തിനു മുകളിൽവച്ചു സ്വീകരിച്ചു സ്വീകരണ മുറിയിലേക്കു നയിച്ചു. ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകൾ തിരുമേനിയെ സ്വീകരണമുറിയിൽ ഇരിപ്പിടത്തിന്റേയും വാതലിന്റേയും മദ്ധ്യത്തിൽവച്ച് സ്വീകരിച്ച് തിരുമേനിയെ പ്രഭു അവർകളുടെ വലത്തുവശത്തുള്ള ഒരു ഇരിപ്പിടത്തിൽകൊണ്ടുചെന്ന് ഇരുത്തി. തിരുമേനിയുടെ വലത്തുവശത്തു റസിഡന്റും അതിനപ്പുറത്തായി ദിവാനും തിരുമേനിയെ അനുഗമിച്ചിരുന്ന മററു ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും അവരവരുടെ സ്ഥാനക്രമത്തിന് ഇരുന്നിരുന്നു. റസിഡന്റിന്റെ ഇൻഡ്യൻ അസിസ്റ്റന്റും പേഴ്സനൽ അസിസ്റ്റന്റും റസിഡന്റിന്റെ പുറകിൽ ഇരുന്നിരുന്നു. പ്രഭു അവർകളുടെ ഇടത്തുഭാഗത്തു പൊളിറ്റിക്കൽ അഡൈ്വസറും പ്രഭു അവർകളുടെ പ്രൈവററു സെക്രട്ടറിയും മിലിട്ടറി സെക്രട്ടറിയും അണ്ടർ സെക്രട്ടറിയെ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥനും പ്രഭു അവർകളുടെ സ്വന്തസ്റ്റാഫും ഇരുന്നു. ചുരുക്കത്തിലുള്ള ഒരു സംഭാഷണത്തിനുശേഷം ദിവാനെയും മഹാരാജാവു തിരുമേനിയുടെ പരിവാരത്തിലെ മററ് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെയും റസിഡന്റ് പ്രഭു അവർകളുമായി പരിചയപ്പെടുത്തി. ഇൻഡ്യൻ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ കാഴ്ച പൊൻ മോഹർവീതം നാസർ അർപ്പിക്കയും അവയെ സ്പർശിച്ചിട്ടു തിരിച്ചുകൊടുക്കയും ചെയ്തു. കൂടിക്കാഴ്ചയുടെ അവസാനത്തിൽ പ്രഭു അവർകൾ തിരുമേനിയെ ഹാരമണിയിക്കയും അത്തറും പാനും നൽകുകയും ചെയ്തു. പ്രഭു അവർകളുടെ അണ്ടർ സെക്രട്ടറിയെ പ്രതിനിധീകരിച്ച ഉദ്യോഗസ്ഥൻ ദിവാനും തിരു

മേനിയുടെ പരിവാരത്തിലെ മററംഗങ്ങൾക്കും അത്താഴം പൂന്തോപ്പു നൽകി. തിരുമേനി തിരിച്ചെഴുന്നള്ളിയസമയത്തെ ചടങ്ങുകൾ തിരുമേനി ആഗതനായ അവസരത്തിലെപ്പോലെ തന്നെ ആയിരുന്നു. ക്രിക്കാഴ്ച നടന്ന അവസരത്തിൽ സംസ്ഥാനസൈന്യത്തിന്റെ ബാൻഡ് ഉണ്ടായിരുന്നു.

അതിഥിമന്ദിരത്തിന്റെ മുമ്പിൽ ഒരു ഗാർഡ് അഫ് ആണർ അണിനിരന്നുനിന്ന് തിരുമേനി ആഗതനായ സമയത്തും തിരിച്ചെഴുന്നള്ളിയ സമയത്തും അഭിവാദ്യം ചെയ്തു. മഹാരാജാവു തിരുമേനി അതിഥിമന്ദിരത്തിൽ ആഗതനായ സമയത്തും അവിടെ നിന്നു തിരിച്ചെഴുന്നള്ളിയസമയത്തും ൨൧ ആചാരവെടികളും വയ്ക്കപ്പെട്ടു.

൮ ൮ കാലത്തു ൮ ൮ മണിക്കു ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകൾ കവടിയാർകൊട്ടാരത്തിൽ ചെന്നു മഹാരാജാവുതിരുമേനിയെ ഔപചാരികമായി പ്രതിസന്ദർശനം നടത്തി. പ്രഭു അവർകൾക്കു പതിവനുസരിച്ചുള്ള അഭിവന്ദനം നൽകുന്നതിനു ബാൻഡോടും സല്യൂട്ടിംഗ് ബാറററിയോടും കൂടി ൮ ൦ ൦ പട്ടാളക്കാരുടെ ഒരു ഗാർഡ് അഫ് ആണർ സംസ്ഥാനാതിഥിമന്ദിരത്തിൽ അണിനിരന്നിരുന്നു. പ്രഭു അവർകൾ അതിഥിമന്ദിരത്തിൽ നിന്നു യാത്രപുറപ്പെട്ടപ്പോഴും അവിടെ തിരിച്ചെത്തിയപ്പോഴും ൨൧ ആചാരവെടി വയ്ക്കപ്പെട്ടു. പ്രഭു അവർകൾ വരുമ്പോഴും പോകുമ്പോഴും നടപ്പനുസരിച്ച് അഭിവന്ദനം ചെയ്യുന്നതിനു കവടിയാർകൊട്ടാരത്തിൽ ബാൻഡോടുകൂടി ഒരു ഗാർഡ് അഫ് ആണർ അണിനിരന്നിരുന്നു. ക്രിക്കാഴ്ച നടന്ന അവസരത്തിൽ അമ്പാരിയും നഗരവും വഹിച്ചിരുന്ന സർക്കാർ ആനകളും കൊട്ടാരം അകമ്പടി സേവക്കാരും കൊട്ടാരത്തിൽ സന്നിഹിതരായിരുന്നു. പ്രഭു അവർകളെ കൊട്ടാരത്തിലേക്ക് ആനയിക്കുന്നതിനായി ദിവാനും, ചീഫ് ജസ്റ്റിസും, കമൻഡാൻറും, ഗവണ്മെൻറു ചീഫ് സെക്രട്ടറിയും ഉൾപ്പെടെ ഒരു ഡെപ്യൂട്ടേഷൻ കാലത്തു ൮ ൦-൪ ൫ മണിക്ക് അതിഥിമന്ദിരത്തിൽ ആഗതരായി. ഡെപ്യൂട്ടേഷൻ അംഗങ്ങളെ പൊളിററിക്കൽ ഡിപ്പാർട്ടുമെൻറിലെ അണ്ടർസെക്രട്ടറിയുടെ പ്രാതിനിധ്യം വഹിച്ച ഉദ്യോഗസ്ഥൻ വന്നുകണ്ട് അവരെ പൊളിററിക്കൽ സെക്രട്ടറിയുമായി പരിചയപ്പെടുത്തുകയും അദ്ദേഹം അവരെ പ്രഭുഅവർകളുമായി പരിചയപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. പ്രഭു അവർകൾ കാലത്തു ൮ ൦-൪ ൫ മണിക്ക്, പൊളിററിക്കൽ അഡൈ്വസർ, പ്രഭുഅവർകളുടെ പ്രൈവററുസെക്രട്ടറി, മിലിററിസെക്രട്ടറി, അണ്ടർസെക്രട്ടറിയുടെ പ്രാതിനിധ്യമുള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥൻ, പ്രഭു അവർകളുടെ സ്വന്തം സ്റ്റാഫ് ഇവരാൽ സേവിതനായി, അതിഥിമന്ദിരത്തിൽ നിന്നു പുറപ്പെട്ടു. അപ്പോൾ സാംസ്ഥാനിക പീരങ്കിപ്പട്ടാളം ൨൧ ആചാരവെടിവച്ചു. പ്രഭു അവർകൾ കാറിൽനിന്ന് ഇറങ്ങിയപ്പോൾ മഹാരാജാവുതിരുമേനി റസിഡൻറിനോടൊന്നിച്ചുചെന്ന് അദ്ദേഹത്തെ സ്വീകരിച്ചു സ്വീകരണമുറിയിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി തിരുമേനിയുടെ വലത്തുഭാഗത്ത് ഇരുത്തി. പ്രഭു അവർകളുടെ വലത്തുഭാഗമായി പൊളിററിക്കൽ അഡൈ്വസറും, പ്രഭു അവർകളുടെ പ്രൈവററുസെക്രട്ടറിയും മിലിട്ടറിസെക്രട്ടറിയും, പൊളിററിക്കൽ ഡിപ്പാർട്ടുമെൻറിലെ അണ്ടർസെക്രട്ടറിയുടെ പ്രാതിനിധ്യമുള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥനും, പ്രഭു അവർകളുടെ സ്വന്തം സ്റ്റാഫും ഇരുന്നിരുന്നു. തിരുമേനിയുടെ ഇടതുഭാഗത്തു റസിഡൻറും അതിനപ്പുറത്തായി ദിവാനും തിരുമേനിയുടെ പരിവാര സംഘത്തിലെ താഴെപ്പറയുന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും അവരവരുടെ സ്ഥാനക്രമത്തിന് ഇരുന്നു.

റാവുബഹദൂർ രാജനീതിനിപുണ എബ്രഹാം വർഗീസ്, ചീഫ് ജസ്റ്റിസ്.
ലഫ്ടനൻറ് കർണ്ണൽ ഡബ്ലിയു. എൽ. വാട്കിൻസ്, കമൻഡാൻറ്.
മി: ജി. പരമേശ്വരൻപിള്ള, ഫെഡറേഷൻ സ്പെഷ്യലാഫീസർ.
മി: എം. കെ. നീലകണ്ഠയ്യർ, ഗവണ്മെൻറ് ചീഫ്സെക്രട്ടറി.
ഖാൻബഹദൂർ അബ്ദുൽകരിം സാഹിബ്, പൊലീസ് ഇൻസ്പെക്ററർ ജനറൽ.
മി: ടി. രാമൻനമ്പീശൻ, സർവാധികാര്യക്കാർ.

മി: എൻ. കൃഷ്ണമൂർത്തി, മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ പ്രൈവററ സെക്രട്ടറി.
ലഫ്റ്റനൻറ് പ്രഭാകരൻതമ്പി, തിരുമേനിയുടെ എ. ഡി. സി.

റസിഡൻറിന്റെ ഇൻഡ്യൻ അസിസ്റ്റൻറും പേഴ്സണൽ അസിസ്റ്റൻറും, റസിഡൻറിന്റെ പുറകിൽ ഇരുന്നിരുന്നു. ഒരു ചെറിയ സംഭാഷണത്തിനുശേഷം റസിഡൻറു ദിവാനെയും മററു് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെയും ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളുമായി പരിചയപ്പെടുത്തി. ഇൻഡ്യൻ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ ഓരോ പൊൻമോഹർ വീതം നസർ അപ്പിക്കയും അവയെ സ്പർശിച്ചിട്ടു തിരിച്ചുകൊടുക്കയും ചെയ്തു. കൂടിക്കാഴ്ചയുടെ അവസാനത്തിൽ തിരുമേനി പ്രഭു അവർകളെ ഹാരമണിയിക്കയും അത്തറും പാനും നൽകുകയും ചെയ്തു. തിരുമേനി പൊളിറ്റിക്കൽ അഡ്വൈസറേയും റസിഡൻറിനേയും ഹാരമണിയിച്ചു് അവർക്കും അത്തറും പാനും നൽകുകയുണ്ടായി. ദിവാൻ അതേ ചടങ്ങുകൾതന്നെ പ്രഭു അവർകളുടെ പരിവാരത്തിൽപെട്ട മററംഗങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ നിർവഹിച്ചു. പ്രഭു അവർകളുടെ ആഗമനവേളയിലെ ചടങ്ങുകൾ പ്രഭു അവർകൾ തിരിയെപോയ അവസരത്തിലും ആവർത്തിക്കപ്പെട്ടു. ആതിഥേയമന്ദിരത്തിലേക്കു പ്രഭു അവർകൾ തിരിയെപോയപ്പോൾ സർക്കാരുദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടെ ഡപ്യൂട്ടേഷൻ അദ്ദേഹത്തെ അനുഗമിക്കുന്ന ചടങ്ങ് അദ്ദേഹം കരുണാപുരസ്സരം വേണ്ടെന്നുവച്ചു.

കൊട്ടാരത്തിൽ നിറുത്തിയിരുന്ന ഗാർഡ് ആഫ് ആണർ, പ്രഭു അവർകൾ വന്ന അവസരത്തിലും പോയ അവസരത്തിലും അദ്ദേഹത്തിനു് പതിവുപോലെയുള്ള ആചാരം ചെയ്തു. അഭിമുഖസന്ദർശനം നടന്നപ്പോൾ സ്റ്റേററ് ഫോഴ്സസ് ബാൻഡ് വായിക്കയുണ്ടായിരുന്നു. ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകൾ കൊട്ടാരത്തിൽ ആഗതനായപ്പോഴും അവിടെ നിന്നു പോയ അവസരത്തിലും ൩൧ ആചാരവെടിവയ്ക്കുകയുണ്ടായി.

൨൦. അടുത്തദിവസം രാവിലെ ൯-൧൫-ന ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകൾ എസ്. പി. സി. എ. ആസ്പത്രി സന്ദർശിച്ചു. പ്രഭു അവർകളെ പടിക്കൽ വച്ചു് മിസിസ് സ്ക്രയിൻ സ്വീകരിക്കയും വൈസ് പ്രസിഡൻറ് റാവു സാഹിബ് ഉദാരശിരോമണി ടി. പത്മനാഭറാവു, ആണററി സെക്രട്ടറി ഡാക്ടർ ഡി. ജീവനായകം എസ്. പി. സി. എ. കമ്മിററിയിലെ അംഗങ്ങൾ എന്നിവരെ പരിചയപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. കമ്മിററിയിലെ അംഗങ്ങളാൽ അനുഗതനായി പ്രഭു അവർകൾ മരുന്നു കൊടുക്കുന്ന മുറിയിലേക്കു പോകയും എസ്. പി. സി. എ-യിലെ 'അനിമൽ കാളിംഗ്' കാഡുകളിൽ ഒന്നിൽ ഒപ്പു വയ്ക്കയും ചെയ്തു. മിസിസ് സ്ക്രയിൻ, കമ്മിററിയിലെ അംഗങ്ങൾ എന്നിവരാൽ അനുഗതനായി പ്രഭു അവർകൾ കാററിൽ ഷ്ലാ, ഡാഗ് കെനൽ, സെഗ്രിഗേഷൻ വാഡ്, സ്റ്റേബിൾ എന്നിവ സന്ദർശിച്ചു. അവിടെ നിന്നും തിരിച്ചു പോയപ്പോൾ പ്രഭു അവർകൾക്ക് ഒരു പൂച്ചെണ്ടു് സമ്മാനിക്കയുണ്ടായി.

൨൧. രാവിലെ ൯-൪൫-ന് പ്രഭു അവർകൾ തൈക്കാട്ട് സ്ത്രീകൾക്കും കുട്ടികൾക്കുമായുള്ള ആശുപത്രി സന്ദർശിച്ചു. പ്രധാന പ്രവേശനദ്വാരത്തിൽ വച്ചു് പ്രഭു അവർകളെ സർജൻ ജനറൽ, വൈദ്യശാസ്ത്രകുശല ഡാക്ടർ മിസിസ് എം. പുന്നൻ ലൂക്കോസ് സ്വീകരിക്കയും ആശുപത്രിയിലെ സൂപ്രണ്ട് ഡാക്ടർ മിസ് എം. ടി. മാർട്ടിനുമായി പരിചയപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. സൂപ്രണ്ട് പ്രഭു അവർകളെ ആശുപത്രിയിലെ പല വിഭാഗങ്ങളിലും കൊണ്ടുപോയി കാണിക്കയും ഓരോ വാർഡിലും ജോലിയിലിരുന്ന ആഫീസർമാരെ പരിചയപ്പെടുത്തുകയും ഒടുവിൽ ആഫീസുമുറിയിൽവച്ചു് പ്രഭു അവർകൾക്ക് പുഷ്പമാല്യങ്ങളും പൂച്ചെണ്ടുകളും സമ്മാനിക്കയും ചെയ്തു.

൨൨. രാവിലെ ൧൦-൩൦-ന് പ്രഭു അവർകൾ വൈ. ഡബ്ളിയു. സി. എ. സന്ദർശിക്കയുണ്ടായി. ആഗമനാവസരത്തിൽ പ്രഭു അവർകളെ, സംഘാദ്ധ്യക്ഷയായ വൈദ്യശാസ്ത്രകുശല ഡാക്ടർ മിസിസ് എം. പുന്നൻലൂക്കോസ് സ്വീകരിക്കയും സംഘ

ത്തിന്റെ സെക്രട്ടറിമാരുമായി പരിചയപ്പെടുത്തുകയുംചെയ്തു. പിന്നീട് പ്രഭ്വി അവർകളെ ഹാളിലേക്ക കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടുപോകയും കമ്മിററിയിലെ അംഗങ്ങളുമായി പരിചയപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. മിസിസ് ബ്രൂക്കൊസിന്റെ സ്വാഗതപ്രസംഗത്തിനു ശേഷം പ്രഭ്വി അവർകളെ ഹാരമണിയിച്ചു. പ്രഭ്വി അവർകൾ മറുപടിയായി അല്പം സംസാരിക്കയും ബ്രിട്ടീഷ് ദേശീയഗാനത്തോടുകൂടെ സന്ദർശനം സമാപിക്കയും ചെയ്തു.

൨൩. അതിനുശേഷം കാലത്ത് ൧൦-൪൫-ന് പ്രഭ്വി അവർകൾ ശാസ്തമംഗലത്തുള്ള ഹിന്ദുവനിതാസംഘവും ശിശുപരിപാലനകേന്ദ്രവും സന്ദർശിച്ചു. സംഘാദ്ധ്യക്ഷയായ മിസിസ് എൻ. കുഞ്ഞൻപിള്ള പ്രഭ്വി അവർകളെ സ്വീകരിക്കയും സ്ഥാപനത്തിന്റെ പ്രവൃത്തനം കാണിച്ചുകൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. പ്രഭ്വി അവർകളുടെ സന്ദർശനത്തിന്റെ ബഹുമാനസൂചകമായി കുട്ടികൾക്ക മധുരദ്രവ്യങ്ങൾ വിതരണം ചെയ്യുന്നതു കണ്ടതിനു ശേഷം പ്രഭ്വി അവർകൾ സ്ഥാപനത്തിൽനിന്നും തിരിച്ചുപോയി.

൨൪. സീനിയർ മഹാറാണി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും മഹാറാണി സേതു പാർവ്വതിബായി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും അന്നേദിവസം യഥാക്രമം ൧൧-൪൫-നും ൧൨-നും പ്രഭു അവർകളേയും പ്രഭ്വി അവർകളേയും അനൗപചാരികനിലയിൽ സന്ദർശിച്ചു. കാറിൽനിന്നിറങ്ങിയ അവസരത്തിൽ തിരുമേനിമാരെ ഒരു എ. ഡി. സി. സ്വീകരിക്കയുണ്ടായി. പ്രഭു അവർകളുടെ മിലിറെറി സെക്രട്ടറി പടികളുടെ മുകളിൽ കാത്തുനിന്ന് തിരുമേനിമാരെ സ്വീകരണമുറിയിലേക്ക് കൊണ്ടുപോകയും അവിടെ പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും ലേഡി ഹോപ്പുകളിൽ ഒണ്ടുപോരും അവരെ സ്വീകരിക്കയുംചെയ്തു.

൨൫. ഉച്ച തിരിഞ്ഞ് ൨.൩൦-ന് മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് പ്രഭു അവർകളെ സ്വകാര്യനിലയിൽ സന്ദർശിക്കയും ൩ മണിക്ക് ദിവാനും പ്രഭു അവർകളുമായി ഒരു അഭിമുഖസന്ദർശനം നടക്കുകയും ചെയ്തു.

൨൬. പകൽ ൪-൩൦-ന് പ്രഭു അവർകൾ, പേരൂർക്കടയുള്ള ക്ഷീരവ്യവസായശാല സന്ദർശിക്കയുണ്ടായി. തോട്ടത്തിനുള്ളിലുള്ള പന്തലിൽ വച്ച് പ്രഭു അവർകളെ ദിവാൻ സ്വീകരിച്ചു. കൊട്ടാരം സർവ്വാധികാര്യക്കാരും രാജകീയലായം കാര്യക്കാരും സന്നിഹിതരായിരുന്നു. പ്രഭു അവർകളെ ആദ്യമായി കറവയില്ലാത്ത പശുക്കളുടെ ഷെഡ്ഡിലേക്ക കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകയും പിന്നീട പടികൾ ഇറങ്ങി പശുക്കൾ പ്രസവിക്കുന്ന ഷെഡ്ഡും ഫൗണ്ടനും കടന്ന് കറവപ്പശുക്കളുടെ ഷെഡ്ഡിലേക്ക പോകയും പിന്നീട് കാളകളും പശുക്കുട്ടികളും കിടക്കുന്ന ഷെഡ്ഡുകളിലേക്കും തിരിയെ പാൽമുറിയിലേക്കും കറവപ്പശുക്കളുടെ ഷെഡ്ഡുകളിലേക്കും പോകയും ഫൗണ്ടൻ കടന്ന് വീണ്ടും പന്തലിൽ കൂടി ക്ഷീരവ്യവസായമുറിയിലേക്ക പോകയും അവിടെ നിന്ന് പ്രഭു അവർകളെ, പാത്രങ്ങൾ ശുദ്ധീകരിക്കുന്ന മുറിയിലേക്ക കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകയും ചെയ്തു. ആ മുറിയിൽ നിന്നു പോകുന്ന പാതയുടെ അവസാനത്തിൽ കാർ നിറുത്തിയിരുന്നു. പിന്നീട് പ്രഭു അവർകളെ ഹാരമണിയിക്കയും അദ്ദേഹം സ്ഥാപനത്തിൽ നിന്നു തിരിച്ചു പോകയുംചെയ്തു.

൨൭. അതിനുശേഷം പ്രഭു അവർകൾ മഹാരാജാവു തിരുമേനിയുമായി ടെന്നിസ് കളിക്കുന്നതിന് കവടിയാർ കൊട്ടാരത്തിലേക്ക തിരിച്ചു.

൨൮. പകൽ ൪-൧൫-ന് പ്രഭ്വി അവർകൾ സെതൽമണ്ഡ് കൊട്ടാരത്തിൽ വച്ച് സീനിയർ മഹാറാണി തിരുമേനിയെ പ്രതി സന്ദർശിച്ചു. ഹോപ് പ്രഭ്വികളിൽ ഒരാൾ പ്രഭ്വി അവർകളെ അനുഗമിച്ചിരുന്നു. ശ്രീപാദം മാനേജർ അവരെ കൊട്ടാരത്തിന്റെ പൂമുഖത്തിൽ വച്ചു സ്വീകരിച്ച് സ്വീകരണമുറിയിലേക്ക കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകയും അവിടെ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് അവരെ സ്വീകരിക്കയും ചെയ്തു. പകൽ ൪-൪൫-ന് പ്രഭ്വി അവർകൾ കവടിയാർ കൊട്ടാരത്തിൽ വച്ച് മഹാറാണി സേതു പാർവ്വതിബായി തിരുമേനിയെ പ്രതി സന്ദർശിച്ചു. ഹോപ് പ്രഭ്വികളിൽ ഒരാൾ പ്രഭ്വി അവർകളെ കവ

ടിയാർ കൊട്ടാരത്തിലേക്കും അനുഗമിച്ചിരുന്നു. അവരെ കൊട്ടാരത്തിൽ വച്ചു മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ ഒരു എ. ഡി. സി. സ്വീകരിച്ചു് സ്വീകരണമുറിയിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി.

൨൯. പ്രഭ്വി അവർകൾ അതിഥിമന്ദിരത്തിൽ തിരിച്ചെത്തിയതിനു ശേഷം അവിടെ പ്രത്യേകമായി പ്രദർശിപ്പിച്ചിരുന്ന ലേസുകളും തിരുവിതാംകൂറിലെ മററു കുടിൽവ്യവസായങ്ങളും പരിശോധിച്ചു.

൩൦. വൈകിട്ടു് ൪-൩൦-ന് ലേഡി ഡൊറീൻ ഹോപ്, തിരുവനന്തപുരം വിമൻസ് ക്ലബ്ബിൽ ഒരു ടെന്നിസ് കോർട്ടു തുറക്കുകയുണ്ടായി. ഒന്നാംമുറ കൊച്ചുതമ്പുരാട്ടി തിരുമനസ്സിനാൽ അനുഗതയായി പ്രഭ്വി ക്ലബ്ബിൽ എഴുന്നള്ളുകയും പ്രസിഡൻറ് മിസിസ്. സ്ക്രയിനും കമ്മിററിയിലെ അംഗങ്ങളും അവരെ സ്വീകരിച്ചു് ഹാരമണിയിക്കയുംചെയ്തു. നാദസ്വരം വായിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. പ്രസിഡൻറ് കമ്മിററിയിലെ അംഗങ്ങളെ പ്രഭ്വിയുമായി പരിചയപ്പെടുത്തി. സ്വാഗതഗാനം, വെള്ളിത്താക്കോൽകൊണ്ടു് കെട്ടിടം തുറക്കുക, ടെന്നിസ്, സംഗീതം, തിരുവാതിരകളി, വഞ്ചീശമംഗളം, പുഷ്പം നാരങ്ങ ആദിയായവ വിതരണം ചെയ്യുക, ഇവയായിരുന്നു കാര്യപരിപാടി. വന്ന അവസരത്തിലും പോയ അവസരത്തിലും നാദസ്വരവായനയുണ്ടായിരുന്നു.

൩൧. രാത്രി ൭-൩൦-ന് കനകക്കുന്നു കൊട്ടാരത്തിൽവച്ചു് മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് പ്രഭു അവർകൾക്കും പ്രഭ്വി അവർകൾക്കും ഒരു രാജകീയ വിരുന്നു നല്കി സൽക്കരിച്ചു. സംസ്ഥാനാതിഥിമന്ദിരം മുതൽ കനകക്കുന്നു കൊട്ടാരം വരെയുള്ള വഴിയും കാഴ്ചബംഗ്ലാവും ദീപാവലികളാൽ മനോഹരമായി പ്രശോഭിപ്പിച്ചിരുന്നു. ഭക്ഷണമുറിയിലെ മേശഅലങ്കാരങ്ങൾ കമനീയമാക്കിയിരുന്നു. മുററവും മനോമോഹനമായ വൈദ്യുതദീപസംഹതികളാൽ ജാജ്ജ്വല്യമാനമായിരുന്നു. ൭-൪൫-ന് സ്വീകരണമുറിയിൽ അതിഥികൾ സ്വസ്ഥാനത്തിൽ ഉപവിഷ്ടരായി. ൭-൫൦-ന് മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് മഹാറാണിസേതു പാർവതീബായി തിരുമേനിയാലും ഒന്നാംമുറകൊച്ചുതമ്പുരാട്ടിയാലും അനുഗതനായി എഴുന്നള്ളി. ബാൻഡ്, 'ഗാഡ് സേവ് ഔവർ മഹാരാജ' എന്ന ഗാനം വായിച്ചു. അതിനുശേഷം അതിഥികളെ മഹാരാജാവുതിരുമനസ്സിലേക്കു ദിവാനും മഹാറാണി തിരുമനസ്സിലേക്കു കർണൽ വാട്കിൻസും പരിചയപ്പെടുത്തി. ൭-൫൦-ന് റസിഡൻറും ൭-൫൫-ന് വൈസ്രോയി അവർകളുടെ അനുയായികളും എത്തിച്ചേർന്നു. വൈസ്രോയി അവർകളുടെ അനുയായികളെ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലേക്കു റസിഡൻറു പരിചയപ്പെടുത്തി. ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വിഅവർകളും ഒരു എ. ഡി. സിയോടുകൂടി ൭-൩൦-ന് ആഗതരായി. പ്രഭു അവർകളുടെ വേറൊരു എ. ഡി. സിയും പ്രൈവററു സെക്രട്ടറിയും മിലിററി സെക്രട്ടറിയും കൂടി കോണിപ്പടിയുടെ താഴെവച്ചു് അവരെ സ്വീകരിക്കയും ചെയ്തു. രണ്ടു എ. ഡി. സിമാർ സോപാനത്തിനു മുകളിൽ അവരെ ആനയിക്കുകയും, പ്രൈവററു സെക്രട്ടറിയും മിലിട്ടറി സെക്രട്ടറിയും അവരെ അനുഗമിക്കുകയും ചെയ്തു. ആ രണ്ടു എ. ഡി. സിമാർ മുറിയിലേക്കു കടക്കുകയും ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭുഅവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും വാതിൽ കടന്നപ്പോൾ ഒരു എ. ഡി. സി. അവർ ആഗതരായ വിവരം അറിയിക്കയും ചെയ്തു. ബാൻഡ്, ബ്രിട്ടീഷ് ദേശീയഗാനം ആദ്യത്തെ ആറു പാദം വായിച്ചു. അതിനു ശേഷം ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളേയും പ്രഭ്വി അവർകളേയും സ്വാഗതം ചെയ്യുന്നതിനായി മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു വാതിൽക്കൽ എഴുന്നള്ളി. അതിഥികളെ ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകൾക്കു റസിഡൻറും പ്രഭ്വി അവർകൾക്കു ദിവാനും പരിചയപ്പെടുത്തി. അനന്തരം, ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളും മഹാറാണി സേതു പാർവതിബായി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും അവരെ തുടർന്നു് മഹാരാജാവുതിരുമനസ്സുകൊണ്ടും ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭ്വി അവർകളും മററു് അതിഥികളും താഴെപ്പറയുന്ന മുറയ്ക്കും ഭക്ഷണമുറിയിലേക്കു പോയി:—

ബഹുമാനപ്പെട്ട വൈസ്രായി അവർകൾ

മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ട്

റെസിഡൻറ്

സർ ബർട്രാൻഡ് ഗ്ലാൻസി

ക്യാപ്റ്റൻ ഗോദവർമ്മ രാജാ

ദിവാൻ

മി: ജെ. ജി. ലെയിത്ത്‌വെയിററ്

മി: മൂർഹെഡ്

ലെഫ്റ്റനൻറ് കർണൽ സി. ജി. ട്ടൂ ഗുഡ്

മി: വി. എസ്. സുബ്രഹ്മണ്യയ്യർ

ലെഫ്റ്റനൻറ് കർണൽ എച്ച്. എച്ച്. എലിയട്ട്

മി: ഏബ്രഹാം വർഗീസ്

റൈററ് റവറണ്ട് ഡാക്ടർ കോർഫീൽഡ്

റൈററ് റവറണ്ട് ഫാദർ ഡറീറെ

ലെഫ്റ്റനൻറ് കർണൽ എച്ച്. എൽ. വാട്ക്കിൻസ്

ഡാക്ടർ. ജി. ഡി. നോക്സ്

മി: എം. കെ. നീലകണ്ഠയ്യർ

മി: സി. വി. ചന്ദ്രശേഖരൻ

മി: ജി. ബി. ഇ. ടസ്കാട്ട്

മി: അബ്ദുൾകരിം സാഹിബ്

മി: പി. ജി. നാഷ്

മി: കാമേശം

മഹാറാണി സേതുപാർവതിഭായിതിരുമനസ്സുകൊണ്ട്

ബഹുമാനപ്പെട്ട ലിൻലിത്ഗോ പ്രഭ്വി അവർകൾ

ലേഡി ജോവൻഹോപ്

ലേഡി ഡൊറീൻ ഹോപ്

ലേഡി ആൻഹോപ്

ലക്ഷ്മീഭായി ആററിങ്ങൽ കൊച്ചുതമ്പുരാൻ

മിസിസ് സ്ക്രയിൻ

മിസിസ് വാട്കിൻസ്

മിസ് വാട്സ്

മിസിസ് ബ്രൂക്കാസ്

മിസിസ് കോർഫീൽഡ്

മിസിസ് കാമേശം

മിസിസ് ഹേഡൻ

മിസിസ് ഫ്രാൻസിസ്

മിസിസ് ഹെൻഡേഴ്സൺ

മിസിസ് പൊന്നപ്പാ

മിസിസ് യൂർ

മിസിസ് കസിൻസ്

മിസിസ് നോബിൾ

മിസിസ് പീയേഴ്സ്

മിസിസ് വിഷാർട്ട്

മിസിസ് ട്യൂഡർ

മി: റബിൻസൺ

മി: ഹേഡൻ

മി: ഫ്രാൻസിസ്

മി: ഹെൻഡേഴ്സൺ

മേജർ സി. ബി. പൊന്നപ്പാ

മേജർ ജെ. ആർ. എച്ച്. കാമാ

മി: എസ്സ്. എൻ. യൂർ

ഡാക്ടർ ജെ. എച്ച്. കസിൻസ

ഡാക്ടർ നോബിൾ

ലെഫ്റ്റനൻറ് പി. എച്ച് ജെ. സൗത്ത്ബി

ക്യാപ്റ്റൻ ആർ. എച്ച്. ഗ്രച്ച്

ക്യാപ്റ്റൻ ഡബ്ല്യു. ഏ. ജി. ബേൺസ്

ക്യാപ്റ്റൻ എം. ജി. കെർ

മി: വിശ്വനാഥമേനോൻ

മി: ജെ. ജി. സ്റ്റീവർഡ്

മി: പി. ഇ. റാലൻഡ്സൺ

മി: ജെ. ആർ. പിയേഴ്സ

മി: വിഷാർട്ട്

മി: എൻ. കൃഷ്ണമൂർത്തി

മി: സി. ആർ. പട്ടാഭിരാമൻ

മി: ഐവോർ ജെഫ്

മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ എ. ഡി. സി.

ന. വ. മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സിലെ ആരോഗ്യം ആശംസിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ആശംസാപ്രസംഗം ചെയ്തു. ബാൻഡ്, 'ഗോഡ് സേവ് ദി കിങ്' എന്ന ഗാനം മുഴുവൻ വായിക്കയും ആശംസാപ്രസംഗം പതിവുപോലെ ആദരിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു. കാഫിയും പുകവലിക്കുള്ള സാധനങ്ങളും നൽകുകയുണ്ടായി.

അല്പനേരം കഴിഞ്ഞു, ബഹുമാനപ്പെട്ട വൈസ്രോയി അവർകളും ലിൻലിത്ഗോ പ്രഭ്വി അവർകളും ക്ഷേമം ആശംസിച്ചു മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു താഴെ കാണുന്നപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു:—

"ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളേ, പ്രഭ്വി അവർകളേ, മഹതികളേ, മഹാന്മാരേ,

അവിടത്തേയും പ്രഭ്വി അവർകളേയും കുടുംബാംഗങ്ങളേയും എന്റെ സംസ്ഥാനത്തിലേക്കു സ്വാഗതം ചെയ്വാൻ എനിക്കു അത്യധികമായ സന്തോഷമുണ്ട്. ചക്രവർത്തിതിരുമനസ്സിലെ പ്രതിനിധിയുടെ തിരുവിതാംകൂർ സന്ദർശനം ആ തിരുമനസ്സും അവിടത്തെ പൂർവികരും എന്റെ സംസ്ഥാനത്തിലെ ഇടയെയുള്ള നാടുവാഴികളും തമ്മിൽ ഒരു നൂറ്റാണ്ടിലധികമായി നിലനിന്നുപോരുന്ന ദൃഢമായ സ്നേഹബന്ധത്തിന്റെ ഒരു അടയാളവും പ്രകടനവുമായി ഞാൻ കരുതുന്നു എന്നു പ്രത്യേകിച്ചു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. അധീശാധികാരത്തോടു അവർക്കു പരമ്പരയായുള്ള ഭക്തിസ്നേഹങ്ങൾ ഒന്നിലധികം തവണ പരസ്യമായി സമ്മതിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളവയാണു. അവിടുന്നു ഇൻഡ്യയിൽ വന്നു വളരെ നാൾ കഴിയുന്നതിനുമുൻപു അവിടത്തേയും പ്രഭ്വി അവർകളേയും പരിചയപ്പെടാൻ എനിക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടായി. അവിടത്തെ വൈസ്റായി ഉദ്യോഗകാലത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽതന്നെ, പലവിധേനയും പ്രത്യേകതയുള്ള ഒരു ചരിത്രവും പ്രശ്നങ്ങളും ചേർന്ന ഈ ഉപദ്വീപഖണ്ഡത്തിലെ തെക്കേഅറ്റത്തെ സംസ്ഥാനം അവിടുന്നു സന്ദർശിക്കാൻ ഇടയായതു ഞങ്ങളുടെ ഭാഗ്യമാണ്. കൃഷിപരമായ രാജകീയ കമ്മീഷൻ സംബന്ധിച്ചുള്ള അവിടത്തെ സന്ദർശനത്തിനിടയിൽ അവിടുന്നു സമ്പാദിച്ച പലവിധ അറിവുകളെ ഇൻഡ്യൻ ജീവിതത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനങ്ങളായ ഗ്രാമങ്ങളുടേയും ഗ്രാമീണരുടേയും കഷ്ടതകൾ കുറയ്ക്കുന്നതിനും അവരുടെ സ്ഥിതി പൊതുവേ നന്നാക്കുന്നതിനുമായി വിനിയോഗിച്ചു വരുന്നതിനാൽ ഇൻഡ്യ അവിടത്തോടു ഏറ്റവും കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സിലെ പ്രതിനിധി എന്റെ സംസ്ഥാനം ഉദ്യോഗനിലയിൽ സന്ദർശിക്കുന്ന ഈ അവസരത്തിൽ ഞാൻ സംസാരിക്കുമ്പോൾ കഴിഞ്ഞ ഏതാനും വർഷങ്ങൾക്കിടയിൽ നിർവഹിച്ചിട്ടുള്ള പ്രധാന ജോലികളെപ്പററി പ്രസ്താവിക്കുന്നതു ക്ഷമിക്കണമെന്നു അപേക്ഷ. ഈ സംസ്ഥാനത്തിൽ ആദ്യമായി നിയമനിർമ്മാണസഭ സ്ഥാപിച്ചതു ൧൮൮൮-ൽ ആയിരുന്നു. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രവർത്തനം സംബന്ധിച്ചുള്ള ഈ ശാഖയിൽ ജനങ്ങളെക്കൂടിചേർത്തു നടത്തിത്തുടങ്ങിയിട്ടു ഇപ്പോൾ ൫൦ വർഷം കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ൧൯൩൨-ൽ ഒരു ദ്വിമണ്ഡലനിയമസഭ ഏർപ്പെടുത്തി. പ്രസംഗസ്വാതന്ത്ര്യത്തോടുകൂടിയ അതിലെ രണ്ടു മണ്ഡലങ്ങളിലും ഭൂരിപക്ഷം അനൗദ്യോഗസ്ഥരാണ്. ഈ നിയമസമിതി നിയമങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിനുള്ള അധികാരങ്ങൾ നടത്തുന്നതുകൂടാതെ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ആണ്ടോടാണ്ടുള്ള ബഡ്ജററിന്മേൽ വർഷം തോറും

മുള്ള വരവുചെലവുകളുടെ അടങ്കൽ, ഫലപ്രദമായ ധനകാര്യനിയന്ത്രണവും നടത്തുന്നുണ്ട്. ഈ ബഡ്ജററാകട്ടെ നിയമസഭ തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നതും അനൌദ്യോഗസ്ഥന്മാർ പക്ഷക്കാരുള്ളതുമായ ധനകാര്യകമ്മിററിയുമായി ആലോചിച്ചാണ് തയാറാക്കുന്നത്.

മേൽ വിവരിച്ചപ്രകാരം ഉണ്ടാക്കുന്ന ബഡ്ജററിനെ ധനാഭ്യർത്ഥനാരൂപത്തിൽ രണ്ടു നിയമസഭാമണ്ഡലങ്ങളിലും അവതരിപ്പിക്കുകയും സഭകളുടെ സമ്മതി ലഭിച്ചതിനു ശേഷം മാത്രം അതനുസരിച്ച് അടുത്ത സാമ്പത്തികവർഷത്തിൽ ചെലവു നടത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. ആണ്ടവസാനത്തിനിടയ്ക്ക് ആവശ്യമായിവരുന്ന അധികച്ചെലവുകൾ, കൂടുതൽ ധനാഭ്യർത്ഥനാരൂപത്തിൽ നിയമസഭ അനുവദിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിക്കുന്നതു സംബന്ധിച്ചും പ്രമേയങ്ങൾ സംബന്ധിച്ചും നിയമസഭ വിപുലമായ അധികാരങ്ങൾ നടത്തുന്നുണ്ട്. സംസ്ഥാനത്തിലെ ആണ്ടുതോറുമുള്ള കണക്കുനോക്കലും പണം വിനിയോഗിക്കലും സംബന്ധിച്ച കാര്യങ്ങളെ ഒരു പബ്ലിക്ക് അക്കൗണ്ട്സ് കമ്മിററി പരിശോധിച്ചുവരുന്നു. ജായിൻറ് സ്റ്റോക്ക് കമ്പനികൾ, ഇൻഷ്വറൻസ്, ഋണവിമോചനം, ബാർകൗൺസിൽ സംഘടന മുതലായവ സംബന്ധിച്ച് ഏററവും പുതിയ രീതിക്ക് യോജിച്ച നിയമങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ട്. വിവാഹം, സ്ത്രീകളുടെ അവകാശങ്ങൾ എന്നിവ സാമുദായികനിയമനിർമ്മാണങ്ങളിൽ ശ്രദ്ധേയങ്ങളായവയാണ്. കൂടാതെ തൊഴിലാളികളുടെ താൽപര്യങ്ങളെ പുലർത്താൻ ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള വ്യാപാരവിവാദനിയമം, തൊഴിൽശാലാനിയമം ഉൾപ്പെടെയുള്ള തൊഴിൽപരമായ നിയമങ്ങളും നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്.

വേണ്ടപോലെ പ്രാതിനിധ്യമുള്ള ഒരു കമ്മിററി സമർപ്പിച്ച റിപ്പോർട്ട് പരിശോധിക്കയും ഗാഢമായി പര്യാലോചിക്കയും ചെയ്തശേഷം ക്ഷേത്രങ്ങളിലെ പൂജാദികർമ്മങ്ങളുടെ വഴിയാംവണ്ണമുള്ള നടത്തിപ്പിനും അവയിലെ പ്രത്യേക അന്തരീക്ഷത്തിന്റെ നിലനിൽപ്പിനും വിഘ്നംകൂടാതെ, ഹിന്ദുക്കളിൽ സകല വർഗ്ഗക്കാർക്കും നമ്മുടെ ക്ഷേത്രങ്ങളിൽ പ്രവേശിച്ച് ദർശനം നടത്തുന്നതിനുള്ള അവകാശം നൽകേണ്ടതാണെന്ന് ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചു. അതനുസരിച്ച് ക്ഷേത്രപ്രവേശനവിളംബരം പുറപ്പെടുവിക്കുകയും അതിപ്പോൾ രണ്ടുവർഷത്തിലധികം കാലമായി നടപ്പിലിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

സർക്കാർ ജീവനങ്ങൾക്ക് ശരിയായതരത്തിലുള്ള ആളുകളെ കിട്ടത്തക്കവണ്ണം പബ്ലിക്ക് സർവീസിലെ ഒടുവിലത്തേയും ഇടയ്ക്കുമുള്ള പടികളിലേക്ക് ആളുകളെ തിരഞ്ഞെടുക്കാനുള്ള പ്രധാന പ്രവർത്തകനായി ഒരു പബ്ലിക്ക് സർവീസ് കമ്മീഷണരെ നിയമിച്ചിട്ടുണ്ട്. സർവീസിലെ ഉയർന്ന പടിയിലേക്ക് ആളെടുക്കുന്നതിന് ഒരു സിവിൽ സർവീസ് പരീക്ഷയും ഏർപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.

ഇൻഡ്യൻ സ്റ്റേറ്റ് ഫോഴ്സസ് പദ്ധതിയിൽ തിരുവിതാംകൂർ ചേരുകയും അതിന്റെ ഫലമായി നായർപട്ടാളവും മഹാരാജാവിന്റെ അംഗരക്ഷകസൈന്യവും തിരുവിതാംകൂർ സംസ്ഥാനസൈന്യത്തിൽ ലയിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. പട്ടാളത്തിലേക്ക് മുൻപ് നായർ സമുദായത്തിൽ നിന്നു മാത്രം ആൾ ചേർത്തുകൊണ്ടിരുന്ന ഏർപ്പാടിനെ ഭേദപ്പെടുത്തി മററു സമുദായങ്ങളിൽനിന്നും കൂടി ആളെടുക്കത്തക്കവണ്ണം അതിനെ പരിഷ്ക്കരിച്ചു.

പിന്നാക്കസമുദായങ്ങളുടെ രക്ഷ, അവരുടെ ഉന്നമനവും വിദ്യാഭ്യാസവും സംബന്ധിച്ച് അവർക്ക് നൽകേണ്ട സഹായം എന്നിവ എന്റെ ഗാഢമായ ശ്രദ്ധയ്ക്ക് വിഷയീഭവിച്ചു. പിന്നാക്കസമുദായങ്ങൾക്കു പതിച്ചുകൊടുക്കാൻ കൊള്ളാവുന്ന ഭൂമികൾ തിരഞ്ഞെടുക്കുക, കുടിയേറിപ്പാർപ്പുസ്ഥലങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തുക, കിണറുകൾ ഉണ്ടാക്കുക, പാർപ്പിടങ്ങളിലും മററും ചെന്നെത്താൻ റോഡുകൾ വെട്ടുക, ശ്മശാനസ്ഥലങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കുക, മിതവ്യയസംഘങ്ങളും കുടിൽവ്യവസായങ്ങളും ഏർപ്പെടുത്തുക മുതലായ കാര്യങ്ങൾ നിർവഹിക്കുന്നതിന് പ്രത്യേകമായി ഒരു പിന്നാക്കസമുദായസംരക്ഷകനെ

നിയമിച്ചു ജോലി നടത്തിവരികയും ഈ ഇനങ്ങൾക്കായി രണ്ടു ലക്ഷത്തിൽപരം രൂപ ചെലവാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. പല സ്കൂളുകളിലും കാളേജുകളിലുമായി ൭൭,൦൦൦ വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് ഫീസ് സൗജന്യം നൽകുന്നുണ്ട്. കൂടാതെ സൗജന്യമായി ഒരു ബോർഡിംഗ് ഹോം തിരുവനന്തപുരത്തുള്ളതു് ഇപ്പോൾ ഗവൺമെൻറു ഏറെറടുത്തിരിക്കയാണ്. അശരണരും ശരീരശക്തി ഇല്ലാത്തവരും ആയ ആളുകൾക്കായി ഒരു സംരക്ഷണാലയം തിരുവനന്തപുരത്ത് സ്ഥാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതുപോലെയുള്ള സ്ഥാപനങ്ങൾ രാജധാനിക്കുപുറത്തും ഏർപ്പെടുത്തുന്നതിനു ഉദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നു. കർഷക ഋണവിമോചന ആക്ററു പാസ്സാക്കിയും രഞ്ജകസമിതികൾ ഏർപ്പെടുത്തിയും കർഷകന്റെ ഋണഭാരം കുറയ്ക്കാനുള്ള നടപടികൾ നടത്തിവരുന്നുണ്ട്.

ഈ സംസ്ഥാനമാകട്ടെ അതിന്റെ ഐശ്വര്യാഭിവൃദ്ധിക്ക് പ്രധാനമായി കൊപ്രാ, കയർ, ചകിരി, എന്നിങ്ങനെ തെങ്ങിൽനിന്നും കിട്ടുന്ന സാധനങ്ങളേയും, വില വളരെ ഇടിഞ്ഞുപോയിരിക്കുന്ന കുരുമുളക്, ഇഞ്ചി, റബ്ബർ എന്നിവയേയും ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതുകാരണം കാർഷികോല്പന്നങ്ങളുടെ വിലക്കുറവും സാമ്പത്തികാധഃപതനവും ഇൻഡ്യയുടെ മറേറതു ഭാഗത്തേക്കാളും കൂടുതലായി തിരുവിതാംകൂറിനെ ബാധിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതിനു പരിഹാരമാർഗ്ഗമായി ഒരു ക്രഡിററു ബാങ്ക് സ്ഥാപിക്കുക എന്നതു് ആവശ്യമായിത്തീർന്നു. കൃഷിയുടേയും പുതുതായി വളർന്നുവരുന്ന വ്യവസായങ്ങളുടേയും നന്മയ്ക്കായി എന്റെ ഗവൺമെൻറിന്റെ സഹകരണത്തോടുകൂടി, ഋണഭാരത്തിനു ആശ്വാസമുണ്ടാക്കാനുള്ള ഒരു ധനവിതരണസ്ഥാപനമെന്ന നിലയിൽ ഒരു ക്രഡിററു ബാങ്ക് ഇപ്പോൾ ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. കൃഷിചെയ്തുണ്ടാക്കുന്നതിന്റെയും കയററുമതിയുടേയും അളവുകൾ ക്ലിപ്തപ്പെടുത്തുക എന്ന ഏർപ്പാടുമൂലം റബ്ബർ തേയില ഈ വ്യവസായങ്ങൾക്കുണ്ടായിരുന്ന വൈഷമ്യങ്ങൾ ക്രമേണ നീങ്ങിത്തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. നാളികേരോത്പന്നങ്ങളുടേയും കയറിന്റെയും കാര്യത്തിലുള്ള ദുരവസ്ഥ നീക്കുന്നതിന് ഞങ്ങൾ ഇൻഡ്യാഗവൺമെൻറിന്റെ സഹായം പ്രതീക്ഷിക്കുകയാണ്.

ആണ്ടോടാണ്ടു് നികുതിയിൽ സാരമായ ഇളവ് ആവശ്യമാകത്തക്കവണ്ണം കർഷകരുടെ ദുരിതാവസ്ഥ അത്ര കഠിനമായിരുന്നു. എന്റെ സംസ്ഥാനത്തിൽ ജന്മിയും കുടിയാനും തമ്മിലുള്ള ബന്ധങ്ങളെ നിർണ്ണയിക്കുന്ന ജന്മികുടിയാൻ ആക്റിന്റെ പ്രവർത്തനംമൂലം കുടിയാന്മാർക്കു വസ്തു നടപ്പിൽ സ്ഥിരതയും അവകാശങ്ങൾക്ക് ഉറപ്പും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്.

വെള്ളച്ചാട്ടത്തിൽനിന്ന് വിദ്യുച്ഛക്തിയുണ്ടാക്കി പരിപോഷിപ്പിക്കുന്നതിനായുള്ള പദ്ധതി പൂർത്തിയാകാറായിരിക്കുന്നു. ഇതു സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ഏറിയ ഭാഗത്തിനും കുറഞ്ഞ ചിലവിൽ വിദ്യുച്ഛക്തി വിതരണം സാദ്ധ്യമാക്കുമെന്നു വിചാരിക്കുന്നു. ഈ പദ്ധതിയുടെ പ്രവർത്തനം നടപ്പാക്കുന്നതോടുകൂടി വൻതരം വ്യവസായങ്ങൾക്കുമാത്രമല്ല, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ഭാവി ഐശ്വര്യം ഏറിയകൂറും ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു ഞാൻ കരുതുന്ന കുടിൽവ്യവസായങ്ങളുടെ അഭിവൃദ്ധിക്കും ഒരു പുതിയ ഉണർവ് ഉണ്ടാകുമെന്നു പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

ധാതുദ്രവ്യങ്ങളടങ്ങിയ മണലുകൾ ഒട്ടേറെയുള്ളതു കൂടാതെ ധാരാളം ചീനക്കളിമൺപാളികളും ഈ സംസ്ഥാനത്തിലുണ്ട്. അതിനെ പ്രയോജനപ്പെടുത്തുന്നതിനായി ആരംഭിച്ചിരിക്കുന്ന ചീനക്കളിമൺ കൈത്തൊഴിൽശാല പൂർത്തിയാകാറായിരിക്കുന്നു. മററു വ്യവസായപരിപോഷണപദ്ധതികളും ആലോചനയിൽ ഇരിക്കുകയാണ്. സുപ്രസിദ്ധ വ്യവസായസ്ഥാപനമായ സാസ്സൂൺകമ്പനി ഒരു ജവുളിത്തൊഴിൽശാലയ്ക്കു സ്ഥാനമായി ആലുവാപ്പട്ടണം തിരഞ്ഞെടുത്തിരിക്കുന്നു. ഇതിന് ഭാവിയിൽ മഹത്തായ സാദ്ധ്യതകൾ ഉണ്ട്. ഔഷധങ്ങൾകൂടി ഉണ്ടാക്കുന്ന വൻപിച്ച തോതിലുള്ള ഒരു പഞ്ചസാരനിർമ്മാണശാലയും വാററുശാലയും ഈ സംസ്ഥാനത്തു് പ്രവർത്തനം നടത്തിവരുന്നു. രാജ്യത്തിലെ വനവിഭവങ്ങളെ ആദായകരമാംവണ്ണം പ്രയോജനപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള ഉപായങ്ങൾ നടപ്പാക്കിവരുന്നു.

പല കാര്യങ്ങൾക്കും, ഇരുമ്പിനും ഉരുക്കിനും പകരമായി, ഞങ്ങളുടെ വക തടി ഉപയോഗിക്കത്തക്കവണ്ണം അതിനെ ഉറപ്പുള്ളതാക്കുന്നതിനു വിദഗ്ദ്ധമേൽനോട്ടത്തിൽ ഞങ്ങൾ ശ്രമിച്ചുവരികയാണ്. ഞങ്ങളുടെ മാർദ്ദവമുള്ള പല തടികളും, മുളയും ഈറയും കൃത്രിമപ്പട്ടങ്ങളാക്കാനായി ഉപയോഗിക്കുന്നതിനു ഉദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നു. വന്യജന്തുക്കളേയും മൃഗങ്ങളേയും സംരക്ഷിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ പ്രത്യേകശ്രദ്ധ പതിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. വിശേഷിച്ചു ഇതിലേക്കായി പെരിയാർ തടാകതീരത്തു് ഒരു വന്യമൃഗസങ്കേതം നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതാകട്ടെ രാജ്യസഞ്ചാരികൾക്കും കാഴ്ചക്കാർക്കും, ആനയും കാട്ടുപോത്തും, കലമാനും ചിലപ്പോൾ കടുവായും പുലിയും അവയുടെ സ്വാഭാവികരീതിയിൽ നിർബാധം സഞ്ചരിക്കുന്ന ഏററവും ദുർലഭമായ കാഴ്ച കാണ്മാൻ സൗകര്യം നൽകുന്നു.

സാമ്രാജ്യകൃഷിപര്യവേക്ഷണസമിതിയിൽ തിരുവിതാംകൂറിനു് പ്രാതിനിധ്യം ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. കൃഷിസംബന്ധമായി തീവ്രമായ പര്യവേക്ഷണത്തിന്റെയും പ്രവർത്തനത്തിന്റെയും ആവശ്യകത ബോദ്ധ്യപ്പെടുകയും തൽഫലമായി ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ വിററഴിക്കുന്നതു സംബന്ധിച്ചു കൃഷികാര്യങ്ങളിൽ ഗവണ്മെന്റിനെ ഉപദേശിക്കുന്നതിനു ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും അനുദ്യോഗസ്ഥന്മാരും അടങ്ങിയ ഒരു സമിതി ഏർപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. വാണിജ്യസൗകര്യങ്ങൾ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിലേയ്ക്കു് ഇൻഡ്യാഗവണ്മെന്റുമായി സഹകരിച്ചു് രണ്ടു മാർക്കററിംഗ് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെ നിയമിച്ചിരിക്കുന്നു.

ആരോഗ്യപരമായ വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള പ്രസംഗങ്ങൾ പ്രക്ഷേപണം ചെയ്തും മററും സംസ്ഥാനത്തിലെ പൊതുജനാരോഗ്യവകുപ്പു് വളരെ പ്രയോജനകരമായ പ്രചരണജോലി നടത്തിവരുന്നു. മലമ്പനി മുതലായ പകർച്ചവ്യാധികളോടു് എതിരിട്ടു് അവയെ ശമിപ്പിക്കുന്നതിൽ ആ വകുപ്പു് വളരെ പ്രയോജനമായിട്ടുണ്ടെന്നുമാത്രമല്ല, പ്ലേഗ്, കോളറാ മുതലായ മഹാമാരികൾ സംസ്ഥാനത്തിലേയ്ക്കു് കടക്കാതെ തടയുന്ന കാര്യത്തിൽ വിജയപൂർവ്വം പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുമുണ്ട്.

തലസ്ഥാനനഗരത്തിലെ ജലനിർഗ്ഗമനപദ്ധതിക്കുപുറമെ, ആലപ്പുഴ, ചെങ്കോട്ട, നാഗർകോവിൽ എന്നീ പട്ടണങ്ങളിൽ വലിയതോതിലുള്ള ജലവിതരണപദ്ധതികളും ആരംഭിച്ചിരിക്കുന്നു.

കാടും മേടും കായലുകളും ഇടകലർന്നുള്ള ഈ രാജ്യത്തു് റെയിൽവേ നീട്ടുന്നതിനുള്ള വൈഷമ്യം മനസ്സിലാക്കുകയാലും, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ കൃഷിപരവും തൊഴിൽപരവുമായവളർച്ച സുഗമമാക്കുന്നതിനു, വഴിയാംവണ്ണം സംഘടിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതും കാര്യക്ഷമവുമായ ഒരു വാഹനഗതാഗതപദ്ധതി അവശ്യം വേണ്ടതാണെന്നു് തോന്നുകയാലും സംസ്ഥാനത്തിൽ ഏതാനും ഭാഗങ്ങളിലെ റോഡ് ട്രാൻസ്പോർട്ട് നിയന്ത്രണം ഏറെറടുക്കുക എന്ന പരീക്ഷണം എന്റെ ഗവണ്മെന്റു ആരംഭിച്ചു.

ബോംബെയിൽ നിന്നു തിരുവനന്തപുരത്തേയ്ക്കും തിരുവനന്തപുരത്തുനിന്നു ട്രിച്ചിനാപ്പള്ളിയിലേയ്ക്കും വിമാനയാത്രാസൗകര്യം ഏർപ്പെടുത്തി തിരുവനന്തപുരത്തെ ലോകത്തിലെ വിമാനത്തുറമുഖങ്ങളുമായി ബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതും ഇവിടെ പ്രത്യേകം പ്രസ്താവ്യമാണ്.

പുരുഷന്മാരുടേയും സ്ത്രീകളുടേയും വിദ്യാഭ്യാസകാര്യത്തിൽ തിരുവിതാംകൂറിനു് ഏററവും ഉയർന്ന ഒരു സ്ഥാനമുണ്ടെന്നുള്ളതു് പരക്കെ അറിവുള്ളതാണ്. ഇടത്തരക്കാരായ ജനങ്ങളുടെ ഇടയിലുള്ള തൊഴിലില്ലായ്മ രൂക്ഷമായി വളർന്നു വരുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടുമാത്രമല്ല, നാട്ടിലെ കൃഷിപരവും തൊഴിൽപരവുമായ പ്രശ്നങ്ങൾക്കു നിവൃത്തിയുണ്ടാക്കുന്നതിനു് രാജ്യത്തിലെ വിദ്യാഭ്യാസസ്ഥാപനങ്ങളെ പ്രാപ്തമാക്കാൻ വിദ്യാഭ്യാസരീതിക്കു് ഒരു പുതിയ രൂപം കൊടുക്കണമെന്നു് പൂർണ്ണമായി മനസ്സിലാക്കിയതിനാലും തിരുവിതാംകൂറിനു് ഒരു പ്രത്യേകസർവകലാശാല ഏർപ്പെടുത്തി മനുഷ്യതാൽപ്പര്യപ്രധാനമായ പഠനങ്ങളുടെ ഒരു ഉററവിഭാഗമായി കേരളസാഹിത്യത്തിലും കേരളകലകളിലും ശ്രദ്ധ പതിപ്പിക്കുന്നതിനു പുറമെ ഒരു സാധാരണ പൗരന്റെ ക്ഷേമത്തേയും ജീവിതനിലയേയും നേരിട്ടു സ്പർശിക്കുന്ന പ്രായോഗികപഠനശാഖകളിലും ശ്രദ്ധ ഉറപ്പിക്കണമെന്നാണു സർവകലാശാലകൊണ്ടു ഉദ്ദേ

ശിച്ചിരിക്കുന്നു. തിരുവിതാംകൂർ മുതലെടുപ്പിന്റെ അഞ്ചിലൊരംശം വിദ്യാഭ്യാസത്തിനായി ചെലവാക്കുന്നു. അക്ഷരജ്ഞാനം ഉള്ളവരായ പുരുഷന്മാരുടെ എണ്ണം നൂറിന് ൪൫-ം സ്ത്രീകളുടെ സംഖ്യ നൂറിന് ൫൬-ം ആണ്. ഇൻഡ്യ ഒട്ടുക്ക ഇതിന്റെ ശരാശരി യഥാക്രമം ൫൯-ം, ൧-ം ശതമാനം മാത്രമാകുന്നു. സംസ്ഥാനത്തിൽ നാല് ഒന്നാം ഗ്രേഡ് കാളേജുകളും, മൂന്നു രണ്ടാംഗ്രേഡ് കാളേജുകളും, ഒരു സംസ്കൃതകാളേജും ഒരു ലാകാളേജും, ഒരു ടീച്ചേഴ്സ് ട്രെയിനിംഗ് കാളേജും ഒരു ആയുർവ്വേദകാളേജും ഉണ്ട്. ഏതാണ്ട് എട്ടുലക്ഷത്തോളം വിദ്യാർത്ഥികളെ പഠിപ്പിച്ചുവരുന്ന മൂവായിരത്തിലധികം വിദ്യാലയങ്ങളും ഞങ്ങൾക്കുണ്ട്. സംസ്ഥാനത്തിലെ പ്രായപൂർത്തിവന്ന ആളുകൾക്ക് വിദ്യാഭ്യാസസൗകര്യത്തിനായി വിദ്യാഭ്യാസവകുപ്പുമുഖേന ഗ്രാമീണഗ്രന്ഥശാലാപദ്ധതി നടപ്പിൽ വരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. അപ്രകാരമുള്ള എഴുപത്തിരണ്ടു ഗ്രന്ഥശാലകൾ ഇപ്പോൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ നാനാഭാഗങ്ങളിൽ പ്രവർത്തനം നടത്തിവരുന്നു. ജനങ്ങൾക്ക് സൗന്ദര്യബോധപരമായ വിദ്യാഭ്യാസം നൽകുന്നതിനും അവരുടെകലാവാസനയെ പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ച് ഉന്മേഷപ്പെടുത്തുന്നതിനും ഉദ്ദേശിച്ച് 'ശ്രീചിത്രാലയം' എന്ന പേരിൽ ഒരു ചിത്രശാല സ്ഥാപിച്ചിട്ടുണ്ട്.

പൊതുജനക്ഷേമത്തിനുള്ള ഗുണപ്രദങ്ങളായ പദ്ധതികൾക്ക് ചിലവു വർദ്ധിച്ചുവരികയാണെന്നിരുന്നാലും, കൂടുതൽ നികുതി ചുമത്താതെതന്നെ മുൻപൊരിക്കലും ഉണ്ടായിട്ടില്ലാത്ത ഒരു സംഖ്യയായ ൧൩ ലക്ഷം രൂപ വരവിനത്തിൽ ബഡ്ജററു തയ്യാറാക്കാൻ ഞങ്ങൾക്കു സാധിച്ചു എന്നുള്ളത് ഏററവും ചാരിതാർത്ഥ്യജനകമായ ഒരു സംഗതിയാണ്.

താരതമ്യേന വിസ്തീർണ്ണം കുറഞ്ഞതും നിബിഡമായ ജനവാസമുള്ളതുമായ ഈ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വരുംകാലങ്ങളിലെ അഭിവൃദ്ധി ശരിയായി പുനഃസംഘടിപ്പിച്ച വിദ്യാഭ്യാസപരിശീലനത്തിന്റെ പിൻതലത്തിൽ ബുദ്ധിപൂർവകമായ വ്യവസായീകരണനയത്തെയും കൃഷിപരമായുള്ള തീവ്രപ്രവർത്തനങ്ങളേയുമാണ് ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നതെന്ന് എനിക്ക് ബോദ്ധ്യമുണ്ട്. അതിനാൽ ഞങ്ങൾ ചെയ്യേണ്ടതായ കാര്യങ്ങൾ ബഹുമുഖങ്ങളാണെന്നു മാത്രമല്ല അവയ്ക്ക് ഏറെയും സൂക്ഷ്മതയോടുകൂടിയ രൂപീകരണവും പൊതുവിലുള്ള സഹകരണവും ആവശ്യവുമാകുന്നു.

ഈ ഘട്ടം ലോകത്തിന്റെ എന്നപോലെ ഈ രാജ്യത്തിന്റേയും ചരിത്രത്തിൽ ഏററവും ശ്രദ്ധാർഹമായ പ്രാധാന്യത്തോടുകൂടിയ ഒന്നാണെന്നും ഈ അവസരത്തിൽ ആവശ്യമായുള്ളത് അധീശശക്തിയും ഇൻഡ്യൻ നാട്ടുരാജ്യങ്ങളും തമ്മിൽ കഴിയുന്നത്ര യോജിച്ചുള്ളതും ഫലപ്രദവുമായ സഹകരണമാണെന്നും മനസ്സിലാക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അങ്ങനെയുള്ള സഹപ്രവർത്തനത്തിൽ എന്റെ സംസ്ഥാനം അതിന്റെ സ്ഥിതിക്കനുസരണമായും വേണ്ടിടത്തോളവും പങ്കെടുക്കുമെന്ന് ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ എനിക്കും എന്റെ ഗവണ്മെൻറിനും റസിഡൻറ് മി. സ്ക്രീനിൽനിന്ന് എല്ലായ്പ്പോഴും ലഭിച്ചിട്ടുള്ള വിലമതിക്കാൻ പാടില്ലാത്ത സഹായം സന്തോഷത്തോടെ അംഗീകരിച്ചു പ്രസ്താവിക്കുന്നതിന് ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

അശേഷം കുറവുകൂടാതെ തന്റെ വൈഭവശക്തികളും മഹത്തായ സംഘടനാചാതുരിയും ജനങ്ങളുടെ ക്ലേശനിവാരണജോലികൾക്കായും വിശേഷിച്ച് ക്രൂരമായ ക്ഷയരോഗത്തിന്റെ ഭയങ്കരപ്രവർത്തനത്തെ തടയുന്നതിനും വിനിയോഗിച്ച ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭ്വി അവർകളെപ്പററി ഞാൻ അവസാനമായി ഒന്നു പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ. ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭ്വി അവർകൾ നാളെ ശിലാസ്ഥാപനകർമ്മം നിർവഹിക്കുന്ന ക്ഷയരോഗാശുപത്രിയോട് ആ മഹതിയുടെ നാമധേയം ഘടിപ്പിക്കുവാൻ സാധിച്ചത് ഞങ്ങളുടെ ഭാഗ്യമാകുന്നു.

ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളെ, പ്രഭ്വി അവർകളെ, മഹതികളെ, മഹാന്മാരെ, ബഹുമാനപ്പെട്ട വൈസ്രായി അവർകൾക്ക് ക്ഷേമാശംസ ചെയ്യുന്നതിന് എനിക്ക് അത്യധികമായ സന്തോഷമുണ്ട്. പ്രഭു അവർകളുടെയും ലിൻലിത്ഗോ പ്രഭ്വി അവർകളുടെയും ആരോഗ്യ സൗഭാഗ്യങ്ങൾക്കായി ഇവിടെ സന്നിഹിതരായിരിക്കുന്ന എല്ലാവരും പാനോപചാരം ചെയ്യുന്നതിന് ഞാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടുകൊള്ളുന്നു.

ഫ.ന. അപ്പോൾ ബാൻഡ്, 'ഗാഡ് സേവ് ദി കിങ്' എന്ന ഗാനത്തിന്റെ ആദ്യത്തെ ആറു പാദങ്ങൾ വായിച്ചു.

ന.ർ. പിന്നീട് മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലേക്ക് ക്ഷേമാശംസ ചെയ്തുകൊണ്ടു ബഹുമാനപ്പെട്ട വൈസ്രായി അവർകൾ താഴെ കാണുംപ്രകാരം പ്രസ്താവിച്ചു:—

തിരുമേനിമാരെ, മഹതികളെ, മഹാന്മാരെ,

ലിൻലിത്ഗൊ പ്രഭ്വിക്കും എനിക്കും നൽകിയ സ്വാഗതത്തിനായി—ഞാൻ അത്യന്തം വിലയുള്ളതായി കരുതുന്നസ്നേഹവും ആത്മാർത്ഥതയും കലർന്ന സ്വാഗതത്തിനായി—ഞാൻ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിനോട് അതീവ കൃതജ്ഞനായിരിക്കുന്നു. ഇന്നു തിരുവിതാംകൂറിൽ സന്നിഹിതരായിരിക്കുന്നതിനും അവിടുത്തെ ഈ പുരാതനവും വിശ്രുതവുമായ സംസ്ഥാനത്തെ—തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു പ്രസ്താവിച്ചതുപോലെ ചക്രവർത്തിതിരുമേനിയും അവിടുത്തെ മുൻഗാമികളുമായി ചരിത്രപരമായിട്ടുതന്നെ ഏററവും പഴക്കമുള്ള ബന്ധത്തോടു കൂടിയ സംസ്ഥാനത്തെ—അധീശാധികാരത്തോടുള്ള ഭക്തിയാൽ ഉൽകൃഷ്ടപ്രശസ്തിനേടിയ ഈ സംസ്ഥാനത്തെ—സന്ദർശിക്കുന്നതിന് ഞങ്ങൾ രണ്ടാൾക്കും വളരെ ആനന്ദമുണ്ടു.

തിരുമേനിയെ കഴിഞ്ഞതവണ കണ്ടു സന്തോഷിക്കാൻ ഇടയായിട്ട് ഇപ്പോൾ രണ്ടു വർഷമായിരിക്കുന്നു. എന്റെ ഉദ്യോഗകാലത്തിനിടയിൽ ഇതിലും നേരത്തെ തിരുവിതാംകൂർ സന്ദർശിക്കാൻ എനിക്ക് സന്ദർഭമുണ്ടായില്ലല്ലോ എന്ന് ഞാൻ ഖേദിക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് അനുസ്മരിപ്പിച്ചതുപോലെ, ഒരു വൈസ്രായി അവിടുത്തെ സംസ്ഥാനം സന്ദർശിച്ചശേഷം കഴിഞ്ഞ അമ്പതുവർഷത്തിനിടയിൽ വിവിധരൂപത്തിലും ദൂരവ്യാപകവുമായുള്ള പരിപോഷണങ്ങൾക്ക് സൗകര്യമുണ്ടായിട്ടുണ്ട്.

ഭരണസംബന്ധമായി നാനാമുഖവും ഏററവും വിസ്തൃതപരിധിയിൽ വ്യാപിച്ചിട്ടുള്ളതുമായ മാററങ്ങളെപ്പററി തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് സദയം ഞങ്ങൾക്ക് നൽകിയ വിവരണത്തെ ഞാൻ ശ്രദ്ധാപൂർവം കേട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. തിരുവിതാംകൂറിൽ ആദ്യമായി നിയമസഭ സ്ഥാപിച്ചിട്ട് ഇപ്പോൾ അര നൂററാണ്ടു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അവിടുത്തെ നിയമസമിതികളുടെ അധികാരങ്ങളിലും പ്രവർത്തനരംഗങ്ങളിലും ഉണ്ടായിട്ടുള്ള വികാസങ്ങളെപ്പററി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ചെയ്ത പ്രത്യവലോകനത്തെ ഞാൻ വളരെ താല്പര്യത്തോടെ കേട്ടു. ധനസംബന്ധമായി ഫലപ്രദമായ നിയന്ത്രണം നടത്തുന്നതിന് അസംബ്ലിയെ ശക്തമാക്കാൻ അവിടുന്ന് ചെയ്തിരിക്കുന്ന ഏർപ്പാടുകളെ ഞാൻ പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിച്ചു. ബഡ്ജററു തയ്യാറാക്കുകയും ആതിനെ രണ്ടു നിയമസഭാമണ്ഡലങ്ങളിലും അവതരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന രീതികളും, ആണ്ടുതോറുമുള്ള കണക്കുപരിശോധനയും പണം വിനിയോഗിക്കലും സംബന്ധിച്ച നടപടികൾ നിയമസഭയാൽ തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്ന ഒരു പബ്ലിക്ക് അക്കൗണ്ട്സ് കമ്മററി മുഖേന പരിശോധിക്കുന്നതിനു അവിടുന്ന് ചെയ്തിട്ടുള്ള ഏർപ്പാടുകളും ഞാൻ ശ്രദ്ധിച്ചുകേട്ടു. അവിടുന്ന് പ്രസ്താവിച്ചതുപോലെ നിയമസഭാമണ്ഡലങ്ങളുടെ നിയമനിർമ്മാണപരമായ പ്രവർത്തനം അത്രമാത്രം ശ്രദ്ധേയമായിരുന്നു എന്നു കാണുന്നതിൽ ഞാൻ സന്തോഷിക്കുന്നു. തൊഴിലാളികളെ സംബന്ധിച്ച നിയമനിർമ്മിതിയിൽ അവ നിർവഹിച്ചിട്ടുള്ള നടപടികളെ ഞാൻ സ്വാഗതം ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നു.

ബ്രിട്ടീഷ് ഇൻഡ്യയുടെ കാര്യത്തിൽ പ്രധാന്യമേറിയതാണെന്ന് ജായിൻറുസെലക്റ്റ് കമ്മററിയും പാർളമെൻറും ഉറപ്പിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടുള്ള ഏർപ്പാടാണ് തിരുമനസ്സിലെ പബ്ലിക്ക് സർവീസ് കമ്മീഷണരുടെ നിയമനംകൊണ്ടു സാധിച്ചിട്ടുള്ളത്. സിവിൽ സർവീസിലെ വിവിധ പടികളിലേയ്ക്ക് ആളുകളെ നിയമിച്ചെടുക്കുന്നതിനും ഗവണ്മെൻറുദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടെ ശമ്പളം ക്രമീകരിക്കുന്നതിനും തിരുമേനി ചെയ്തിട്ടുള്ള ഏർപ്പാടുകളെ ഞാൻ പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിച്ചു. പിന്നോക്കസമുദായങ്ങളുടെ നില സുരക്ഷിതമാക്കുന്നതിനും, പട്ടാളത്തിൽ ആൾചേർക്കുന്നതിനുള്ള പരിധി വിശാലമാക്കുന്നതിനും, കർ-

ടുണ്ടാകാരത്തിന് ശമനമുണ്ടാകുന്നതിനും (ഇക്കാര്യത്തിന് ഞാൻ വളരെ പ്രാധാന്യം കല്പിക്കുന്നു) തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും അവിടത്തെ ഗവണ്മെന്റും ചെയ്തിട്ടുള്ള നടപടികൾ ശ്രദ്ധേയമായിരിക്കുന്നു. തിരുവിതാംകൂറിൽ ജന്മിയും കുടിയാനും തമ്മിലുള്ള ബന്ധങ്ങളെ ക്ലിപ്തപ്പെടുത്തുന്ന ആക്ടിന്റെ ഫലമായി കുടിയാന്റെ വസ്തുനടപ്പിൽ സ്ഥിരതയും അവകാശങ്ങൾക്ക് ഉറപ്പും ലഭിക്കുന്ന എന്നുള്ള കാര്യം ഞാൻ വളരെ താല്പര്യത്തോടെ ശ്രദ്ധിക്കുന്നു. തിരുവിതാംകൂറിലെ കർഷകരുടെ ഇടയിലുണ്ടെന്ന ഞാൻ വളരെ ഖേദത്തോടുകൂടി കേൾക്കുന്ന കഠിനദാരിദ്ര്യങ്ങൾക്ക് ശമനമുണ്ടാകുമെന്ന് ഞാൻ ആത്മാർത്ഥമായി വിശ്വസിക്കുന്നു. കൃഷിസംബന്ധമായ ബോർഡിന്റെ സ്ഥാപനം, മാർക്കറ്റിംഗ് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടെ നിയമനം, കൃഷിപരമായുള്ള തീവ്രമായ പര്യവേഷണത്തിന്റെയും പ്രവർത്തനത്തിന്റെയും ആവശ്യകതയെപ്പറ്റി അവിടുന്ന പ്രദർശിപ്പിച്ച മതിപ്പ് എന്നിവ കർഷകപ്രശ്നത്തെ—ഇന്ന് ഇൻഡ്യയിൽ അത്യന്തം ജീവസ്പർശിയായ പ്രാധാന്യം വഹിക്കുന്ന ആ പ്രശ്നത്തെ— എത്രമാത്രം ഉൽക്കണ്ഠയോടുകൂടിയാണ് തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു വീക്ഷിക്കുന്നതെന്ന് വെളിവാക്കുന്നു.

ഇപ്രകാരമുള്ള ഒരു സന്ദർഭത്തിൽ നാളികേരപ്രശ്നത്തെ ഞാൻ സ്പർശിക്കുമെന്ന് അവിടുന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കുകയില്ലെന്ന എനിക്ക് അറിയാം. എങ്കിലും അതേപ്പറ്റി തിരുമേനി ചെയ്ത പ്രസ്താവനകളെ ഞാൻ താല്പര്യത്തോടുകൂടി കേട്ടു.

സംസ്ഥാനത്തിലെ ജലോൽപാദിത വൈദ്യുതശക്തി പരിപോഷിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള പദ്ധതി അവിടുന്ന് പറയുന്നതുപോലെ വ്യവസായത്തിന് പുതിയ ഉണർവ്വ് ഉണ്ടാക്കുമെന്ന ഞാനും ആശിക്കുന്നു. തിരുവിതാംകൂറിന്റെ ഭാവിയെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം കുടിൽവ്യവസായാഭിവൃദ്ധിക്ക അവിടുന്ന് കല്പിക്കുന്ന പ്രാധാന്യം ശരിയായിട്ടുള്ളതാണെന്ന് എനിക്ക് നിശ്ചയമുണ്ട്. തിരുവിതാംകൂറിന് വലുതായ പ്രകൃതിവിഭവങ്ങൾ ഉണ്ട്. അവയുടെ പരിപോഷണത്തിനായി നല്ലപോലെ ആലോചിച്ചുണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള പദ്ധതി— അതിന്റെ ഏകദേശമായ ഒരു രൂപം തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ഇവിടെ പ്രസ്താവിക്കുകയുണ്ടായി—സംസ്ഥാനത്തിന് യഥാർത്ഥവും സുസ്ഥിരവുമായ നന്മ പ്രദാനം ചെയ്യുമെന്ന് ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു. വിശേഷിച്ച് സംസ്ഥാനത്തിലെ മഹത്തായ വനവിഭവങ്ങളെ ആദായകരമാംവണ്ണം പ്രയോജനപ്പെടുത്താൻ അവിടുന്ന് ഉദ്ദേശിക്കുന്ന പദ്ധതിയുടെ പുരോഗമനപരമായ സ്വഭാവം എന്റെ ശ്രദ്ധയെ ബലമായി ആകർഷിച്ചു. ഈ പരിപോഷണപദ്ധതി നടപ്പാക്കുന്നതോടുകൂടി തിരുവിതാംകൂറിന്റെ പ്രകൃതിസൌന്ദര്യങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കേണ്ടതിന്റെ പ്രാധാന്യത്തെ അവിടുന്ന് ധരിക്കുമെന്ന കാണുന്നതിൽ എനിക്ക് സന്തോഷമുണ്ട്. പെരിയാർ തടാകത്തിനരികിൽ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ള വന്യമൃഗസങ്കേതത്തെപ്പറ്റിയും ഞാൻ വളരെ അഭിനന്ദനത്തോടുകൂടി കേട്ടു.

തിരുമേനിയുടെ സംസ്ഥാനത്തിലെ വിദ്യാഭ്യാസനില എത്ര ഉന്നതമാണെന്ന് എനിക്ക് നല്ലപോലെ അറിയാം. പുരുഷന്മാരുടെ ഇടയിലാകട്ടെ, സ്ത്രീകളിലാകട്ടെ, അവിടുന്ന് ഇപ്പോൾ ഉദ്ധരിച്ച അക്ഷരജ്ഞാനത്തിന്റെ വിശിഷ്ടസ്വഭാവത്തെക്കുറിച്ച് ഞാൻ പ്രത്യേകിച്ച് എടുത്തു പറയേണ്ട ആവശ്യമില്ലല്ലൊ. ഇന്നത്തെ ലോകത്തിൽ വിദ്യാഭ്യാസത്തിനുള്ള പ്രാധാന്യം—അത് അവിടുന്ന് പറയുന്നതുപോലെ തൊഴിലില്ലായ്മ സംബന്ധിച്ചായാലും കൃഷിപരവും വ്യവസായപരവുമായ പ്രശ്നങ്ങൾ സംബന്ധിച്ചായാലും—എത്രമാത്രമാണെന്ന് പറയുക പ്രയാസമാണ്. നടപ്പിൽ വന്നിട്ടുള്ളതായി ഇന്ന് തിരുമേനിക്ക് ചൂണ്ടിക്കാണിക്കാവുന്ന അഭിവൃദ്ധികൾ ഏതൊരു ഭരണാധികാരിക്കും ന്യായമായി അഭിമാനിക്കാവുന്നതരത്തിലുള്ളവയാണ്. അവിടുന്ന് നേടിക്കഴിഞ്ഞ കാര്യങ്ങൾക്കായി ഞാൻ തിരുമേനിയെ ഏററവും ഹാർദ്ദമായി അഭിനന്ദിക്കുന്നു.

തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു അഭിപ്രായപ്പെട്ടതുപോലെ ഈ ഘട്ടം ലോകത്തിന്റെ പൊതുവിലെന്നതുപോലെ ഈ രാജ്യത്തിന്റെ ചരിത്രത്തിലും വിശേഷവിധിയായ പ്രാധാന്യമുള്ള

ഒന്നുതന്നെയാണ്. തിരുമേനി ശരിയായി ഊന്നിപ്പറഞ്ഞതുപോലെ ഇൻഡ്യൻ രാജ്യങ്ങളും അധീശാധികാരവും തമ്മിലുള്ള അതിപ്രധാനമായ സഹകരണത്തിൽ ഇന്നത്തെ സംസ്ഥാനം അതിനു യോജിച്ച വിധത്തിലും വേണ്ടിടത്തോളവും പ്രവർത്തിക്കാൻ തയ്യാറാണെന്ന് അവിടുന്ന് നൽകുന്ന ഉറപ്പിനെ ഞാൻ സ്വാഗതം ചെയ്യുന്നു. എന്റെ റസിഡൻറിന്റെ ജോലിയെപ്പററി അവിടുന്ന് ചെയ്ത പ്രശംസ ഞാൻ സന്തോഷത്തോടുകൂടി കേട്ടു. അവിടുത്തെ സംസ്ഥാനവും എന്റെ പ്രതിനിധിയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം അത്ര സൗഹാർദ്ദപൂർവമാണെന്നറിയുന്നതിൽ എനിക്ക് വലിയ ചാരിതാർത്ഥ്യമുണ്ട്.

ക്ഷയരോഗത്തിന്റെ ക്രൂരപ്രവർത്തനങ്ങളിൽനിന്നും മോചനം നേടുന്നതിൽ സഹായിക്കാനായുള്ള എന്റെ ഭാര്യയുടെ പ്രയത്നങ്ങളെപ്പററി തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ദയാപൂർവം ചെയ്ത പ്രസ്താവനകൾക്കായി, എന്റെ പ്രസംഗം അവസാനിക്കുന്നതിനു മുൻപ്, എനിക്കുള്ള അത്യധികമായ കൃതജ്ഞത ഞാൻ പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ. അവിടുത്തെ വകയായ പുതിയ ക്ഷയരോഗാശുപത്രിയുടെ ശിലാസ്ഥാപനകർമ്മം നിർവഹിക്കുന്നതിനും അവരുടെ നാമധേയം ആ ആശുപത്രിയുമായി ഘടിപ്പിക്കാനും എന്റെ പത്നിക്ക് വളരെ സന്തോഷമുണ്ടായിരിക്കും. ഈമാതിരി നിവാരണപരവും ചികിത്സാപരവുമായ സ്ഥാപനംകൊണ്ട് സംസ്ഥാനത്തിനും ജനങ്ങൾക്കും യഥാർത്ഥവും ശാശ്വതവുമായ പ്രയോജനമുണ്ടാകുമെന്നുള്ളതിനെപ്പററി എനിക്ക് യാതൊരു സംശയവുമില്ല.

എന്റെ പ്രസംഗം സമാപിപ്പിക്കുന്നതിനു മുമ്പായി അവിടുത്തെ ഹൃദയപൂർവമായ സ്വാഗതത്തിനായി ലിൻലിത്ഗൊ പ്രഭ്വിക്കും എന്റെ കുടുംബത്തിനും എനിക്കും വേണ്ടി ഞാൻ അവിടുത്തേയോട് ഏററവും ഹാർദ്ദമായി കൃതജ്ഞത പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ. ഇന്നിവിടെ സന്നിഹിതരായിരിക്കാൻ ഞങ്ങൾക്ക് എത്രമാത്രം സന്തോഷമുണ്ടെന്നുള്ളത് ഞാൻ ആവർത്തിച്ചു പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ. തിരുമനസ്സിലേയും അവിടുത്തെ സംസ്ഥാനത്തിന്റെയും ഭാവിയെ സംബന്ധിച്ച് എന്റെ ഉത്തമവും ആത്മാർത്ഥവുമായ ആശംസകൾ ഉണ്ടായിരിക്കുന്നതാണ്. എന്റെ സന്ദർശനത്തിൽ എനിക്കു അത്യധികമായ സന്തോഷം പ്രദാനം ചെയ്ത തിരുവിതാംകൂറിന്റെ ഭാഗധേയങ്ങളെപ്പററി ഞാൻ സദാ ശ്രദ്ധയും താല്പര്യവുമുള്ളവനായിരിക്കുമെന്നു അവിടുത്തേക്ക് ഉറപ്പായി വിശ്വസിക്കാവുന്നതാണ്.

മഹതികളേ, മഹാന്മാരേ, ഞാൻ തിരുവിതാംകൂർ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലേക്ക് ഭാവുകം ആശംസിക്കുന്നു.

൧൬. അപ്പോൾ ബാൻഡ് തിരുവിതാംകൂർ ദേശീയഗാനം മുഴുവനും വായിച്ചു.

൧൭. ക്ഷേമാശംസകൾ സ്വീകരിച്ചതും അവയ്ക്കു മറുപടി പറഞ്ഞതും ഏററവും ഹാർദ്ദമായും സന്തോഷപുരസ്സരവും ആയിരുന്നു. വിരുന്നിന്റെ അവസാനത്തിൽ, ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളും, പ്രഭ്വി അവർകളും മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിനാലും പരിവാരങ്ങളാലും അനുഗതരായി ഉദ്യാനത്തിലേയ്ക്കു പോകയും പടിഞ്ഞാറെ ടെറസ്സിൽ ഒരുക്കിയിരുന്ന സ്ഥാനങ്ങളിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ട് ഒരു വെടിക്കെട്ടു പ്രദർശനം സന്ദർശിക്കയും ചെയ്തു. അതിനുശേഷം ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും തിരുമേനിമാരോടു യാത്രപറഞ്ഞു അതിഥിമന്ദിരത്തിലേക്കു തിരിച്ചുപോയി.

൧൮. ജനുവരി ൧൮-ാം൹- ബുധനാഴ്ച രാവിലെ ൧൧ മണിക്ക് ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭ്വി അവർകൾ ഒരു പത്രിയാൽ അനുഗതയായി ശ്രീമൂലം ഷഷ്ട്യബ്ദപൂർത്തിസ്മാരകമന്ദിരം സന്ദർശിച്ചു. അവരെ ആ സ്ഥാപനത്തിന്റെ ആണററി സെക്രട്ടറി സ്വീകരിച്ചു. ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭ്വി അവർകൾ പ്രദർശനസാധനങ്ങളിൽ ചിലതു് വിലയ്ക്കു വാങ്ങുകയുണ്ടായി.

൧൯. രാവിലെ ൧൧—൨൦-ന് ബഹുമാനപ്പെട്ട പ്രഭു അവർകളും പ്രഭ്വി അവർകളും തിരുവനന്തപുരത്തുനിന്നും ദക്ഷിണതിരുവിതാംകൂറിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. ഡാക്ടർ ഹാ